

Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova
Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova

MD 2012, mun. Chișinău, bd. Ștefan cel Mare, 75, tel. (373-22) 255-750

Nr. 38/ 3840 din „19” decembrie 2019
La nr. 18-23-8654 din 5 decembrie 2019

**Ministerul Sănătății, Muncii
și Protecției Sociale**

Copie: Cancelaria de Stat

Ministerul Afacerilor Interne a examinat *proiectul de hotărâre privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte legislative (număr unic 771/MSMPS/2019)*, autor- Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, remis pentru avizare și considerând competențele funcționale, angajamentele anunțate privind ratificarea *Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice*, comunicăm susținerea conceptuală a acestuia, reiterând totodată cele expuse în avizul MAI nr. 38/3649 din 6 decembrie 2019, la demersul MSMPS nr. 12/6873 din 5 decembrie 2019.

Menționăm că, până la moment, nu dispunem de date privind opțiunea pe marginea *proiectului legii de ratificare a Convenției* notate mai sus, în special la capitolul rezerve, și considerând că actele legislative evidențiate (*legea de ratificare și legea de modificare a unor acte legislative*) sunt corelate și intercondiționate, adoptarea unei poziții finale a Ministerului Afacerilor Interne privind întregul cadru normativ național ce urmează a fi revizuit în mod sistemic și exhaustiv este imposibilă. Astfel, considerăm imperios necesară corelarea proiectelor de acte legislative (*ratificarea și revizuirea legislației*), astfel încât legea de ratificare să primeze în raport cu legea de revizuire a legislației. Totodată, proiectul unui eventual act legislativ de revizuire a legislației urmează a fi fundamentat financiar, analizat sub aspectul impactului de reglementare și supus reavizării.

Reținem că, nu toate propunerile de modificare a cadrului normativ rezultă din prevederile Convenției, iar nota informativă nu conține argumente exhaustive în susținerea propunerilor de intervenție legislativă înaintate.

Preliminar, ne vom referi la proiectul actului legislativ supus avizării, cu mențiunea că obiecțiile și propunerile expuse în prezentul aviz nu reflectă poziția finală a Ministerului Afacerilor Interne, reieșind din argumentele expuse mai sus.

1.Preliminar, la **art. 37** alin. (4) al Codului Familiei (**Art. II al proiectului**), considerăm imperios necesară păstrarea redacției în vigoare, deoarece propunerea și invocarea probelor, elemente indispensabile ale unui proces judiciar, este un drept și o obligație a părților aflate în litigiu. Potrivit prevederilor art. 118 alin. (1) Cod de procedură civilă, fiecare parte trebuie să dovedească circumstanțele pe care le invocă drept temei al pretențiilor și obiecțiilor sale dacă legea nu dispune altfel. Potrivit art. 285 CPC, în hotărârea judecătorească se indică *faptul constatat de instanță*, scopul constatării, *probele de constatare a faptului* și organul care urmează să execute hotărârea emisă. Din aceste raționamente, propunem excluderea amendamentului.

Totodată, completarea propusă la art. 38 alin. (1¹) necesită a fi coroborată cu prevederile art. 63 al Codului Familiei, pentru a asigura coerența actului legislativ.

2.Preliminar, la modificările propuse Codului penal (**Art. III al proiectului**):

Propunerea de modificare a art. 11 nu poate fi susținută din motivul că generează conflict în materie de jurisdicție, incapacități de investigare ținând cont de vocația de examinare în detrimentul capacității efective de investigare în coraport cu autoritățile altor state, reieșind din natura acestora. Remediul propus este formularea rezervei admise de Convenție la art. 78 alin. (2) cu referire la art. 44 alin. 1 lit. e) și **excluderea acestor amendamente din proiect**. În aceeași ordine de idei, considerăm că, pentru faptele săvârșite pe teritoriul Republicii Moldova, nu există impedimente de urmărire penală și nu există necesitatea modificării cadrului normativ, legislația națională fiind în deplin acord cu prevederile Convenției.

Menționăm că, derogări sunt admise în toate cazurile referitor la condiția de sesizare, componentele de infracțiuni neprevăzute de legislația națională (*condiția dublei incriminări*) ca și precondiție pentru începerea procesului penal și urmărire penală subsecventă, și altele.

Referitor la derogări, se va vedea în special prevederile Convenției, la art. 78-79, cu privire la art. 30 alin.(2), art. 44 alin. 1 lit. e), 3 și 4, art. 55 alin. 1 cu referire la art. 35, art. 58 cu referire la art. 37, 38, 39, art. 59.

Modificarea **art. 77** a Codului penal nu poate fi susținută și constituie o eroare gravă de drept, deoarece pluralitatea de infracțiuni constituie, după caz, concursul de infracțiuni sau recidiva, consfințite în partea generală a Codului Penal, fiind în deplină concordanță cu Convenția, iar referitor la *unitatea de infracțiune* există argumente corespunzătoare. Prevederile convenției în această parte vizează state în care aceste instituții nu sunt reglementate, sau nu există prevederi care ar acoperi comportamentul infracțional "*repetat*". Această propunere de amendament, neglijând evoluția și sistemul dreptului penal național, mai are și ca efect supraevaluarea nejustificată a pericolului social al celor comise, dar și problematica calificării infracțiunilor în ansamblu. Această opinie, cât și constatările corespondente expuse în cadrul lucrărilor grupului de lucru responsabil de elaborarea proiectului lege rămân valabile (*spre exemplu, art. 173 alin. (1) lit. a*). Opinia ce se referă la *infracțiunea repetată/unitatea și pluralitatea de infracțiuni* este susținută de majoritatea comunității științifice și practice în materia dreptului, în partea ce instituie răspundere pentru "*infracțiunea repetată*" ca și circumstanță agravantă, fie infracțiune tip, fie componentă de infracțiune distinctă. În fine, se va avea în vedere că alin. (2) art. 77 stabilește expres că, dacă circumstanțele menționate sânt prevăzute la articolele corespunzătoare din partea specială a codului în calitate de semne ale acestor componente de infracțiuni, ele nu pot fi concomitent considerate drept circumstanțe agravante (*acest aspect a fost observat în raportul de compatibilitate elaborat*), aspect ce nu este deplin clarificat nici prin circumstanțele agravante expuse în cuprinsul articolelor din partea specială

a Codului penal, respectiv din aceste raționamente **se propune excluderea acestor amendamente.**

La **art. 103 CP**, cu referire la propunerea de substituire a unei sintagme, considerăm că această reglementare poate fi extinsă și nu substituită, ori este necesară păstrarea instituției “curatelei” ca și remediu, fiind în deplin acord cu prevederile Legii nr. 1402/1997 privind sănătatea mentală, cu modificările din 24.05.2018. Astfel, propunem completarea normei, după cuvântul “curatelă”, cu textul “, sau să-i aplice alte măsuri de ocrotire judiciară”.

Considerăm că, modificarea **art. 109 CP** este prematură și necesită revizuire, ori acestea se referă în principal la minorii care au săvârșit infracțiuni. Totodată, limitarea împăcării, ca și instituție, impune consultări suplimentare și consens larg, inclusiv public. Nu există argumente plauzibile care ar impune această revizuire, nici analize empirice și nici de impact, inclusiv în partea ce se referă la efectele limitării împăcării pentru minori, agravarea situației în detrimentul umanizării, altele. **Se propune excluderea acestor amendamente.**

Completarea cu **art. 131¹** din Codul penal necesită revizuire, deoarece are incidență asupra mai multor componente de infracțiuni în diferite modalități alternative (*exemplu, art. 166¹, 309, 328, și altele din Codul penal*) ori jurisprudența CtEDO este mai complexă decât cea expusă în propunerea autorului, inclusiv în această materie, iar faptul că obiectul legii de revizuire este unul determinat, această intervenție depășește scopul anunțat și argumentele în susținerea acestora. Totodată, definițiile expuse la acest capitol necesită o expertiză juridică suplimentară, pentru a fi în deplin acord cu constatările jurisprudenței internaționale în materie. Remarcăm că, nu există argumente plauzibile care ar impune această revizuire. **Se propune excluderea acestor amendamente.**

Referitor la **art. 133¹** din Codul penal se va vedea argumentele expuse în prezentul aviz ce se referă la propunerea de modificare a art. 103 din Codul penal.

La **art. 173** din Codul penal, sancțiunile trebuie să fie proporționale scopului urmărit și principiul echilibrului de incriminare, precum și regimului de sancționare,

astfel încât, hărțuirea sexuală în varianta propusă se sancționează mai aspru decât violul prevăzut la alin. (1) art. 171 din Codul penal, or nu este clar raționamentul autorului în această parte. Tot aici, se vor vedea obiecțiile expuse referitor la infracțiunea repetată, precum și constatările din hotărârile Curții Constituționale în partea ce se referă la raportul de drept penal ca intervenție *ultima ratio*. **Propunem excluderea acestor amendamente.**

La art. 176 propus spre modificare se observă o lipsă de consecutivitate și coerență atât din punct de vedere sistemic, cât și al scopului anunțat al proiectului de modificare (*exemplu, excluderea pedepsei cu închisoarea, reducerea termenului de privare de dreptul de a desfășura o anumită activitate, etc.*), astfel încât, autorul propune reducerea termenului de privare de dreptul de a ocupa anumite funcții pentru persoanele cu funcție de răspundere, spre deosebire de redacția în vigoare, fie majorarea termenului pentru pragul minim al sancțiunii cu munca neremunerată în folosul comunității cu 10 ore, etc. În general, modificarea propusă nu este susținută de argumente, nu există o analiză și nici justificarea intervenției. **Propunem excluderea amendamentelor.**

La propunerile de amendamente ale art. 177 CP menționăm că, acțiunile de promovare care există în alte state la acest subiect, nu este deplin aplicabil pentru Republica Moldova, ori faptele prevăzute la acest articol se vor afla în concurență cu alte norme deja consfințite de cadrul juridic național. Această modificare va genera problemă de aplicare (*în special în partea probatoriului*) atât din perspectiva modalităților normative (*latura obiectivă*), cât și pe partea scopului infracțiunii, ca și semn obligatoriu al laturii subiective a componentei de infracțiune (*exemplu, art. 173, 189 din Codul penal, etc.*). **Se propune revizuirea amendamentelor sau consultarea suplimentară în urma unui studiu amplu, dacă aceste categorii de fapte sunt sancționate corespunzător la moment.**

Referitor la art. 201¹ CP trebuie de avut în vedere delimitarea răspunderii penale de cea contravențională. În același context se va avea în vedere că Convenția permite existența sancțiunilor nepenale în locul sancțiunilor penale, conform art. 78 alin. (3)

al Convenției (*exemplu, cu referire art. 33 Violența psihologică și art. 34 urmărirea, în sensul expus de Convenție*). Este defectuoasă și superfluă modificarea de la alin. (2)-(4) al proiectului articolului 201¹ deoarece art. 14 Cod penal explică aceste aspecte, fiind în deplin acord cu Convenția. **Din aceste raționamente, se propune excluderea propunerilor de modificare.**

Referitor la modificarea art. 320¹ Cod penal, menționăm că nu există argumente convingătoare sau care rezultă din prevederile Convenției referitor la majorarea quantumului pedepsei cu închisoarea de la 3 la 4 ani, ori problematica interpretării de către instanțele de judecată poate fi soluționată pe calea instrumentelor de unificare a practicii judiciare avute la dispoziție (exemplu, Curtea Supremă de Justiție). Menționăm că, la acest aspect s-au expus diferite opinii în cadrul lucrărilor grupului de lucru, iar arestarea preventivă (*temeiul de facto de intervenție legislativă propusă de autor*), ca și măsură procesuală de constrângere, pe lângă faptul că nu trebuie să constituie o regulă, aceasta urmărește exclusiv temeiurile legitime, și nu trebuie să constituie o măsură pur punitivă. În fine, menționăm că nu există argumente corespunzătoare pentru majorarea pragului maxim al quantumului pedepsei, iar din aceste motive **se propune excluderea acestor amendamente.**

3. Preliminar, referitor la Codul de procedură penală (art. V al proiectului):

Completarea propusă la art. 53 Cod de procedură penală este inoportună deoarece această obligație este deja reglementată la art. 215¹ Cod de procedură penală. **Se propune excluderea amendamentului.**

Completarea propusă pentru art. 57 alin. (2) pct. 5¹) CPP nu este coroborată cu prevederile art. 215¹ CPP, urmând a fi utilizați aceeași termeni ce se referă la procesul penal. Totodată, considerăm că această specificare este inoportună deoarece obligația respectivă este reglementată de prevederile relevante ale CPP. **Se propune excluderea amendamentului.**

La art. 57 punctul 5²) CPP se propune redacția similară înaintată la art. 53 CPP: *“verifică referirea victimei/părții vătămate, în cursul acțiunilor de urmărire penală*

către servicii de asistență medicală, asistență juridică, asistență psihologică și consiliere, în caz de necesitate către servicii de adăpost;” respectiv, atribuția de a asigura referirea victimei/părții vătămate se va pune în sarcina autorităților de protecție socială, deoarece nu este o atribuție proprie poliției. **Se propune revizuirea acestor amendamente în conformitate cu propunerea înaintată.**

La **art. 57 punctul 5³) CPP** se propune redacția înaintată la art. 53 CPP: *“adrează în instanța de judecată, din oficiu sau la cererea părții vătămate, demers pentru obținerea măsurilor de protecție a victimelor violenței în familie și violenței sexuale, în condițiile legii;”* deoarece art. 215¹ Cod de procedură penală în redacția în vigoare, stabilește această obligație atât organului de urmărire penală cât și procurorului, astfel încât norma va fi coerentă pe tot parcursul actului normativ. În caz contrar, va fi afectat principiul economiei procedurale, precum și vor exista disconcordanțe sistemice în cuprinsul aceluiași act normativ. **Se propune revizuirea acestor amendamente în conformitate cu propunerea înaintată.**

Subsecvent, propunerile de modificare a art. 52 alin. (1) pct. 5²), art. 57 alin. (2) pct. 5²) art. 60 alin. (1²) pct. 1), sintagma “procedurilor de urmărire penală” urmează a fi substituită, așa cum a fost expus mai sus, cu textul “acțiunilor de urmărire penală”, or potrivit prevederilor CPP, organele de urmărire penală efectuează sau dispun acțiuni de urmărire penală.

La **art. 58 alin. (5²) CPP** propus pentru completare, **punctul 3** necesită a fi revizuit în acord cu cele expuse în cadrul lucrărilor grupului de lucru de revizuire a cadrului normativ, ce se referă la *asistarea neprocesuală a unei persoane terțe*. În acest sens, se poate avea în vedere revizuirea prin extindere a art. 82 CPP, în coroborare cu prevederile prezentului proiect. Aceleași argumente se vor referi la întregul proiect de modificare, inclusiv alte acte normative supuse modificării, în partea ce se referă la *asistarea neprocesuală*. **Se propune excluderea sau revizuirea acestor amendamente.**

Nu poate fi susținută modificarea **art. 60 CPP** în sensul abilitării victimei de a refuza confruntarea, ori această acțiune procesuală este o prerogativă a apărării care

poate avea efecte determinante pentru stabilirea adevărului în procesul penal, afectarea drepturilor procesuale ale bănuitului/învinuitului, precum și pe motiv că există alte remedii procesuale în vigoare (*exemplu, audierea în condiții speciale*) care ar exclude *revictimizarea sau protecția* persoanei. **Se propune excluderea acestor amendamente.**

La **art. 93 CPP**, se propune completarea cu un punct nou cu următorul conținut: “7¹) constatările evaluărilor psihologice”, cu modificarea subsecventă prin completare a **secțiunii a 6-a a CPP**, așa cum a fost parțial acceptat în cadrul lucrărilor grupului de lucru. **Se propune revizuirea acestor amendamente.**

Este necesară revizuirea propunerilor la **art. 109 alin. (3) CPP** din motivele indicate în cadrul lucrărilor grupului de lucru, precum și pe motiv că se audiază în calitate de martor și victima infracțiunii, iar partea vătămată se audiază în modul prevăzut în legătură cu această calitate procesuală. Mai mult, un martor nu este totdeauna îndreptățit să facă recurs la acest procedeu, din simplu motiv că trebuie să *plece peste hotare (așa cum afirmă autorul proiectului)*, or abordarea expusă este profund eronată și poate genera deficiențe serioase pentru atingerea scopului procesului penal. **Se propune revizuirea sau excluderea acestor amendamente.**

La amendamentul ce se referă la **art. 111 CPP**, se propune substituirea cuvântului “apărătorului” cu cuvintele “avocatului ales” pentru a fi în concordanță cu prevederile art. 58 CPP și altele din Codul de procedură penală, și care reflectă mai bine natura intervenției.

Nu poate fi susținută propunerea de modificare a **art. 113 CPP** din motivele invocate mai sus, precum și pe motiv că afectează grav scopul procesului penal, există alte remedii procesuale, și totodată pune în dificultate și în sarcina organului de urmărire penală o obligație suplimentară care nu este susținută de argumente corespunzătoare. **Propunem excluderea acestui amendament.**

La **art. 166 CPP** se propune excluderea amendamentului, precum și a celor ce se referă la **art. 185 CPP** deoarece afectează sistemic prevederile CPP. Aceste instituții se aplică în cazul prezenței riscurilor prevăzute de legislație, fiind aplicate

subsecvent constatările CtEDO. Considerăm că, modificările propuse sunt superflue, afectează discreția instanțelor de judecată la aplicarea măsurilor procesuale de constrângere, nu sunt susținute de argumente, iar din aceste motive, trebuie excluse.

Propunerea de amendare a art. 273 CPP nu poate fi susținută din motivele indicate pe parcursul avizului, care fac obiect similar, precum și pe faptul inoportunității specificării exprese, acestea fiind înglobate prevederilor generale. **Se propune excluderea amendamentului.**

Propunerea de amendare a art. 344¹ CPP nu poate fi susținută din motivele indicate în cadrul avizului, ce se referă la art. 109 CP (*limitarea instituției împăcării pentru minori*). **Se propune soluționarea concomitentă a acestor prevederi, fie excluderea amendamentului.**

4. Preliminar, la art. 278⁶ din Codul de procedură civilă (**Art. VI al proiectului**), propunem excluderea sintagmei de la alin. (1) “și solicită informarea acestuia despre procedura inițiată” deoarece considerăm că, informarea persoanei în astfel de cazuri, nu este o atribuție a poliției, deși este prevăzută în redacția în vigoare. Modul de realizare și efectuare a citării legale este prevăzut de legislație. În aceeași propunere, la alin. (3) se propune substituirea cuvintelor “Absența nemotivată a acestuia” cu cuvintele „absența nemotivată a părților”, deoarece aceasta reflectă mai bine raționamentul intervenției legislative, fiind în deplină concordanță cu prevederile legale în sistemul actelor normative.

Considerăm necesară stabilirea unui termen maxim de menținere a ordonanței de protecție în alte cazuri decât cele prevăzute la alin. (3) art. 278⁸ CPC, propus spre modificare, deoarece termenul general nu este stabilit și poate genera incertitudine și neclaritate juridică.

Remarcăm că, pe tot parcursul secțiunii B² se constată utilizarea neuniformă a termenilor. Autorii operează cu formulări ”cerere pentru eliberarea ordonantei de protecție”, ”cerere pentru aplicarea măsurilor de protecție”, astfel încât, există disconcordanțe în sistemul normelor de drept. Astfel, se propune substituirea pe tot

parcursul textului, a cuvintelor ”cerere pentru aplicarea măsurilor de protecție” la forma gramaticală corespunzătoare, cu sintagma ”cerere pentru eliberarea ordonanței de protecție” la forma gramaticală corespunzătoare.

Referitor la **art. 278⁶ alin. (4)**, în partea ce se referă la persoana de încredere, se va avea în vedere argumentele expuse mai sus. Astfel, amendamentele nu pot fi susținute.

6. În partea ce privește modificarea Legii nr. 45/2007 (**Art. IX din proiect**), în scopul uniformizării textului legal, se propune ajustarea art. 15 alin. (1) lit. e) conform propunerii corespunzătoare înaintate la art. 278⁷ CPC, alin. (2) lit. e).

În același sens, necesită a fi revizuite prevederile art. 15 alin. (1) lit. g) și art. 278⁷ CPC, alin. (2) lit. g).

La art. 15³, în partea ce se referă la *regulament cadru*, propunem substituirea acestuia cu sintagma ”ordine sau proceduri interne ale autorității competente.” la forma corespunzătoare, deoarece autoritățile cu competențe de poliție dispun de procedure specifice.

7. În partea ce se referă la art. VIII al proiectului:

Considerăm că, sintagma ”organelor” prevăzută la art. 194¹ alin. (1) urmează a fi substituită cu noțiunea ”autorităților”.

La art. 194¹ alin. (6) textul ”modalități de apelare” necesită a fi substituită cu sintagma ”modalități de reacționare”.

La art. 194³ alin. (1) textul ”înfrângerea rezistenței opuse” necesită a fi substituită cu cuvântul ”executarea”.

Termenul de ”destinație”, prevăzut la art. 194⁵ alin. (2) se va substitui cu sintagma ”organului de probațiune”, or potrivit completărilor propuse la același alineat, agresorul semnează obligația de a se prezenta la organul de probațiune potrivit graficului stabilit, iar folosirea unor termeni vagi în textul legii ar pune în dificultate executarea la timp a măsurilor de asigurare a victimelor violenței în familie.

Subliniem totodată că, punerea în sarcina poliției de frontieră a executării ordonanței cu elemente de extraneitate este inoportună, iar mecanismul de executare este incert, iar din aceste raționamente, nu pot fi susținute și urmează a fi excluse. Aceleași argumente se referă la prevederile art. 218¹ alin. (2), deoarece stabilește obligații improprii în sarcina poliției, or la momentul eliberării condamnatului fără a exista riscuri corespunzătoare, intervenția poliției implică resurse suplimentare care nu au o justificare.

8. Referitor la modificarea art. 78¹ din Codul contravențional (**Art. XI al proiectului**), considerăm inoportună modificarea, considerând argumentele expuse în partea corespondentă a Codului penal, precum și pe motiv că în lipsa modificării dispoziției normei, alte modificări ale acestei prevederi ar fi lipsite de conținut (*sanctiunea rămâne aceeași în varianta propusă și în redacția actuală*).

Modificarea art. 318¹ din Codul contravențional se consideră inoportună, considerând faptul că limitează capacitatea de individualizare a faptelor, iar munca neremunerată sau doar arestul este de natură să genereze neconstituționalitatea normei.

Din motivele invocate, celelalte modificări la Codul contravențional sunt lipsite de conținut, dar și nu rezultă din prevederile Convenției, iar din aceste raționamente nu pot fi susținute.

Referitor la modificarea art. 435 din Codul contravențional, menționăm că această situație afectează drepturile și libertățile fundamentale ale persoanei, creează o situație disproporționată considerând prevederile similare ale Codului de procedură penală, contravine standardelor în materie consfințite la nivel internațional.

9. Referitor la modificările aduse articolului 12 alin. (3) lit. f) din Legea nr. 137/2016 (**Art. XVII al proiectului**) (*excluderea lit. f) care limitează dreptul la compensației pentru victima care a prezentat, cu bună știință, declarații mincinoase sau a refuzat intenționat să contribuie la descoperirea infracțiunii în cadrul urmăririi*

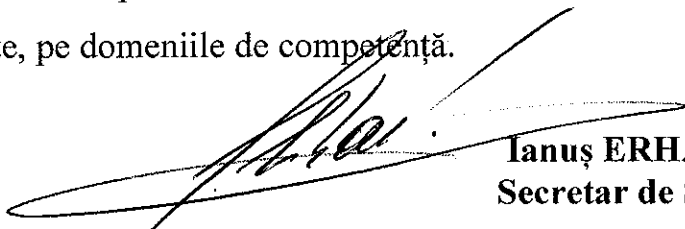
penale sau al judecării cauzei, cu excepția cazului în care aceasta are dreptul de a nu face declarații conform legii.), acestea nu pot fi susținute din motivele indicate în partea introductivă a prezentului aviz (*rezervele admise de Convenție*), precum și pe motiv că afectează caracterul preventiv al normei, afectează scopul procesului penal, nu este susținută de argumente, și aceste situații pot fi calificate în principiu ca și infracțiuni, iar păstrarea unui asemenea drept contravine ordinii juridice.

10. Cu referire la **art. XIV al proiectului**, ce presupune efectuarea modificărilor la art. 45 din Legea nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova, menționăm că legislația Republicii Moldova nu conține astfel de noțiuni precum „căsătorie forțată”. Legislația națională operează cu noțiuni precum: „căsătoria liber consimțită”, „consimțământ reciproc, neviciat, exprimat personal și necondiționat”. Legislația națională reglementează situațiile în care căsătoria încheiată are la bază condiții de fond și de formă viciate, încât nu sunt necesare amendamente.

Suplimentar, cu referire la cuvântul „voința sa”, considerăm că este dificil de a aprecia dacă absența străinului de pe teritoriul Republicii Moldova a fost cu sau fără voința acestuia, ca rezultat a unei căsătorii forțate. Din punct de vedere juridic, „voința” reprezintă un proces psihic care se manifestă prin acțiuni conștiente îndreptate spre realizarea unor scopuri stabilite. Voința stă la baza oricărui act exterior conștient, astfel, în lipsa ei, făptuitorul nu răspunde penal pentru fapta săvârșită. Astfel, va fi dificil de a stabili dacă căsătoria (*în special în ipoteza existenței elementelor de extraneitate*) a fost împotriva voinței străinului într-un termen restrâns.

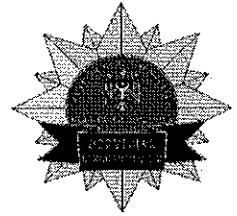
Pentru motivele expuse, propunem ajustarea proiectului de lege, clarificarea aspectelor ce țin de preeminența legii de ratificare, efectuarea analizei impactului de reglementare și a analizei de fundamentare financiară, și reavizarea proiectului.

În acest context, exprimăm disponibilitatea de a contribui la realizarea activităților propuse la necesitate, pe domeniile de competență.

Ianuș ERHAN
Secretar de Stat

Ministerul Justiției al Republicii Moldova
Ministry of Justice of Republic of Moldova

INSPECTORATUL NAȚIONAL DE PROBAȚIUNE
NATIONAL PROBATION INSPECTORATE

MD-2009, mun. Chișinău, str. Vasile Alecsandri, nr. 1, tel/fax: 022-28-09-78, e-mail: probatiune@probatiune.gov.md,
pagina-web: http://www.probatiune.gov.md, IDNO: 1010601000287

19.12.2019 nr.071/1028

Număr unic: 771/MSMPS/2019

Doamnei Viorica DUMBRĂVEANU

Ministru al Sănătății, Muncii și Protecției Sociale

Stimată doamnă Ministru,

Inspectoratul Național de Probațiune a primit se avizare proiectul hotărârii Guvernului privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte legislative și în limita competenței, Vă prezentăm următoarele propuneri:

1. Completarea proiectului la art. III pct. 3 cu următorul conținut:

Alineatul (6) se completează cu litera „i)” cu următorul conținut:

“i) să se abțină de la consumul de alcool și/sau alte substanțe pe un termen de pînă la 3 luni, cu prelungirea măsurii în caz de încălcare.”

Argumentare: În evidența organelor de probațiune se află persoane care au fost condamnate pentru fapte de violență în familie săvârșite sub influența băuturilor alcoolice și/sau alte substanțe, fiind dificilă resocializarea lor cu succes, or în timpul perioadei de probațiune, riscul de a comite alte infracțiuni similare este extrem de mare în lipsa obligației propuse.

Prin completarea art.90 alin.(6) Cod penal cu obligația de a se abține de la consumul de alcool și/sau alte substanțe, instanța de judecată va avea posibilitatea de a aplica măsura exactă care are legătură cu actul infracțional, prin creșterea gradului de conștientizare a faptelor săvârșite, precum și va spori mecanismele juridice de protecție a victimei.

Abstinența de la consumul de alcool și/sau alte substanțe pe anumite perioade a persoanelor care au săvârșit infracțiuni din această cauză, este o practică bine formată în Germania, Italia, Marea Britanie, Norvegia, iar încălcarea măsurii duce la prelungirea ei și chiar la pedeapsa privării de libertate.

2. Revizuirea propunerilor de la pct.4 și pct. 6 din art. III.

Argumentare: În cadrul grupului de lucru instituit prin ordinul interministerial nr. 776 din 27.06.2019 emis de ministrul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale, Inspectoratul Național de Probațiune și-a expus obiecțiile la propunerile respective, suplimentar menționăm următoarele:

-instituirea măsurilor probaționale prin participarea obligatorie a inculpatului la programul probațional, va fi condiționată de următoarele măsuri:

- a) achiziționarea serviciilor de prestare a asistenței și consilierii de la organizațiile necomerciale, cu procurarea unui program privind infracțiunile de viață sexuală (* *Inspectoratul Național de Probațiune nu deține un program probațional privind infracțiunile de viață sexuală*);
- b) majorarea statului de personal al Inspectoratului Național de Probațiune conform atribuțiilor noi atribuite, cu minim 100 % din cel existent;
- c) stabilirea unui mecanism de obligare privind participarea la programul probațional în privința persoanelor care vor fi condamnate la amendă pentru săvârșirea infracțiunii privind viața sexuală (art.173 Cod penal), precum și consecințele neparticipării la programul probațional a persoanelor respective;
- d) completarea Codului de executare cu prevederi detaliate de punere în executare a propunerilor înaintate la art. 98 alin.(2) lit. b)¹ și art. 104¹ din Codul penal;
- e) completarea proiectului la art. XIX pct. 1 „Dispoziții finale și tranzitorii” în partea ce ține de completarea art. 98 alin.(2) lit. b)¹ și art. 104¹ din Codul penal cu intrarea în vigoare la 1 ianuarie 2021 (* *luând în considerație că proiectul bugetului de stat pentru anul 2020 a fost adoptat de Parlament și cheltuielile sunt limitate, precum și faptul că Guvernul a stabilit moratoriu asupra funcțiilor publice vacante până la 31 decembrie 2020*).

3. Completarea pct. 14 din art. V din proiect cu următoarea propunere:

„Articolul 215¹ se completează cu alineatul (3¹) cu următorul cuprins:

(3¹) Măsura sau măsurile de protecție prevăzute la alin. (3) lit. a) – d) se vor aplica în mod obligatoriu cu monitorizarea electronică în modul prevăzut de lege.”

Argumentare: În cazul încălcării prevederilor ordonanței de protecție, legislația admite aplicarea pedepselor penale. Astfel, pentru neexecutarea intenționată sau eschivarea de la executarea măsurilor stabilite de instanța de judecată în ordonanța de protecție a victimei violenței în familie, agresorul poate fi pedepsit cu muncă neremunerată în folosul comunității sau cu închisoare de până la 3 ani. Cu toate acestea, mecanismul sancționator al agresorilor familiali, în practica curentă, este inefficient și nu responsabilizează făptuitorii actelor de violență în familie.

În acest context, în urma analizei datelor statistice oferite de Inspectoratul General de Poliție privind numărul ordonanțelor de protecție emise de instanța de judecată și aplicarea măsurilor de protecție victimelor violenței în familie pentru anii 2018-2019, s-au constatat următoarele:

- în decursul anului 2018 au fost pronunțate 666 ordonanțe de protecție a victimelor violenței în familie, dintre care au fost respectate de către agresori 239 ordonanțe de protecție (37 %), iar 408 ordonanțe au fost încălcate (63 %).

În primele 3 luni ale anului 2019, instanțele judecătorești au emis 157 ordonanțe de protecție a victimelor, dintre care 87 ordonanțe de protecție au fost respectate (55 %), iar 70 ordonanțe au fost încălcate de agresori (45 %).

În anul 2018 au fost înregistrate la nivel național 2655 cazuri de comportament violent în familie, dintre care 998 cazuri de infracțiune, iar 1657 cazuri au întrunit elementele

constitutive a contravenției. Din cele 998 de infracțiuni comise, sunt înregistrate 30 omoruri, 905 infracțiuni de violență în familie, 39 violuri și 24 cazuri de acțiuni violente cu caracter sexual, agresori fiind 908 bărbați și 90 femei.

Astfel, reieșind din ponderea scăzută de executare a ordonanțelor de protecție pronunțate de judecători, considerăm necesară modificarea legislației, astfel încât să fie schimbat conceptul de executare și monitorizare a măsurilor aplicate în ordonanțele de protecție precum și de repartizare a sarcinilor, conform competențelor, și altor instituții implicate în procesul de prevenire și combatere a fenomenului în vederea operaționalizării măsurilor de protecție.

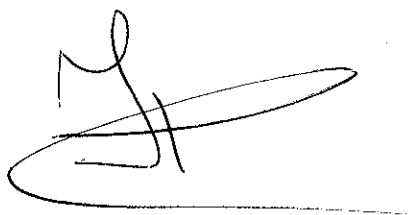
4. Modificarea pct.1 din art. VIII din proiect:

La propunerea de completare a art. 194⁴ alin. (4) cuvintele „consilierul de probațiune” se substituie cu cuvintele „organul de probațiune”.

Argumentare: Propunerea respectivă reiese din prevederile Regulamentului privind monitorizarea electronică a persoanelor, aprobat prin Hotărîrea de Guvern nr. 1322/2016.

Cu respect,

Director

Andrei IAVORSCHI

Ministerul Educației, Culturii
și Cercetării al Republicii Moldova

Ministry of Education, Culture and
Research of the Republic of Moldova

2033-MD, or. Chișinău, Piața Marii Adunări Naționale,
tel. (37322) 227620, fax (3722) 232388

2033-MD, Chișinău, 1, Piața Marii Adunări Naționale
tel. (37322) 227620, fax (3722) 232388

Nr. 04-09/7306 din 18.12.19
La nr. 18-23-8654 din 05.12.2019

↓ Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale

Copie: **Cancelaria de Stat**

Ministerul Educației, Culturii și Cercetării a examinat și susține, fără obiecții și propuneri, proiectul de hotărâre *privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte legislative (număr unic 771/MSMPS/2019)*.

Ministru *G. Popovici*

Corneliu POPOVICI

Ministerul Afacerilor Interne al Republicii Moldova
Ministry of Internal Affairs of the Republic of Moldova
Academia „Ștefan cel Mare”

MD-2009, mun. Chișinău, str. Gh. Asachi, 21 tel: 72-39-59, 255798, fax: 73-89-94
email: academy@police.md, academia@mai.gov.md, dipost: acad@baza.mi

Nr. A/ 8-1496 „18” 12 2019

La nr. 18-23 „05” 12 2019

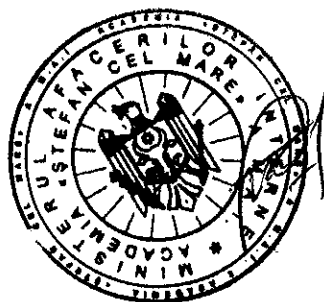
Domnului Roman CAZAN,
Secretar general adjunct al Guvernului

Stimate Domnule Secretar general adjunct
al Guvernului,

Prin prezenta, Vă remitem avizul instituției noastre la solicitarea nr. 18-23-8654 din 05.12.2019 referitoare la avizarea proiectului de hotărâre *privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte legislative (număr unic 77/MSMPS/2019), autor – Ministerul Sănătății, Muncii și Protecției Sociale.*

Anexă: 6 file

Rector,
Comisar principal

Dinu OSTAVCIUC

Executori:
I. Slisarenco
(tel.: 060292220)
V. Ionașcu
(tel.: 079603128)

Aviz asupra proiectului Hotărârii de Guvern privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte legislative

Având în vedere orientarea Republicii Moldova spre spațiul valoric democratic european, care se bazează pe valorile constituționale fundamentale, considerăm oportune măsurile și inițiativele legislative care au drept scop protejarea drepturilor și libertăților fundamentale ale omului. În același context, susținem eforturile autorităților de racordare a prevederilor naționale la cele internaționale cu privire la siguranța femeii în spiritul toleranței zero față de orice formă de violență față de femei și față de violența domestică iar ratificarea Convenției Consiliului Europei privind prevenirea și combaterea violenței împotriva femeilor și a violenței domestice constituie o necesitate categorică și necondiționată.

Analizând conținutul proiectului de lege, constatăm că propunerile înaintate au o abordare unilaterală fiind neglijată complexitatea reglementărilor normative de referință. Totodată observăm că propunerile atribuie o importanță superioară protejării femeilor în raport cu alte categorii de persoane vulnerabile (copii aflați în situații de risc, persoane cu dizabilități, persoane care au atins vârsta de pensionare indiferent de starea lor de sănătate, femei gravide etc.) afectându-le interesele superioare reglementate de actele normative internaționale.

În continuare ne vom expune asupra unor modificări ale prevederilor legale propuse în noua redacție.

Art. III - Codul penal al Republicii Moldova, nr. 985/2002 (republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2009, nr. 72-74, art. 195)

- **La art. III, pct. 1** al proiectului cu referire la propunerea de a completa art. 11 CP al RM, suntem de acord cu introducerea în alin. (3) art. 11 CP RM a sintagmei „*apatrid cu domiciliul permanent ... pe teritoriul Republicii Moldova*” deoarece legea penală trebuie să apere și interesele acestor persoane de infracțiunile comise împotriva lor în conformitate cu principiul realității aplicării legii penale în spațiu, însă, în acest context, ne exprimăm dezacordul cu introducerea sintagmei „*sau altei persoane cu drept de ședere pe teritoriul Republicii Moldova*”. Această categorie de persoane constituie după caz ori cetățenii altor state, ori apatrizii care au un domiciliu permanent pe teritoriul altui stat, respectiv protecția acestor persoane de infracțiunile comise împotriva lor în afara teritoriului Republicii Moldova revine statelor străine respective.

- Cu referire la **art. III, pct. 2** al proiectului prin care se propune completarea articolul 77 alineatul (1) cu litera o) cu următorul cuprins: „**o) săvârșirea repetată a infracțiunii de violență în familie ori infracțiunii privind viața sexuală.**”, considerăm că nu este necesară și oportună o asemenea intervenție legislativă datorită faptului că în articolul 77 alineatul (1) Cod penal la litera a) este deja prevăzută o circumstanță agravantă cu următorul conținut „**a) săvârșirea infracțiunii de către o persoană care anterior a fost condamnată pentru infracțiune**

similară sau pentru alte fapte care au relevanță pentru cauză;”, ce poate fi invocată în situația săvârșirii repetate a unei asemenea infracțiuni.

În argumentarea poziției pe care am expus-o, ne bazăm pe următoarele raționamente:

a) săvârșirea repetată a unei infracțiuni de violență în familie nu poate fi apreciată drept circumstanță generală agravantă în lipsa unei condamnări definitive și irevocabile a instanței de judecată pentru o asemenea infracțiune;

b) săvârșirea repetată a unei infracțiuni de violență în familie nu este prevăzută nici în Partea specială a Codului penal în calitate de circumstanță agravantă specială ca semn calificativ al componenței de infracțiune, ceea ce impune în cazul săvârșirii unei infracțiuni de violență în familie de mai multe ori, calificarea acestora în baza unui concurs real de infracțiuni, și nu ca o infracțiune unică complexă cu acțiuni repetate;

c) doar existența unei condamnări anterioare definitive și irevocabile pentru o asemenea infracțiune, va face posibilă constatarea perseverenței făptuitorului de a săvârși respectiva infracțiune, ceea ce va constitui temei de a aprecia situația dată ca circumstanță agravantă, și implicit asemenea împrejurare se încadrează perfect în limitele circumstanței agravante deja existente în conținutul lit. a) a alin.(1) art.77 Cod penal **„a) săvârșirea infracțiunii de către o persoană care anterior a fost condamnată pentru infracțiune similară sau pentru alte fapte care au relevanță pentru cauză;”**.

d) totodată, la infracțiunile privind viața sexuală, regăsim deja o circumstanță agravantă specială care constituie semn calificativ al componenței de infracțiune și anume la art.171 Cod penal alin.(2) lit. a) **„(2) Violul a) săvârșit de către o persoană care anterior a săvârșit un viol prevăzut la alin.(1);**, la art.172 Cod penal alin.(2) lit. a) **Acțiuni violente cu caracter sexual a) săvârșite de o persoană care anterior a săvârșit o faptă prevăzută la alin.(1);**, la art.175¹ Cod penal alin.(2) lit. c) **Ademenirea minorului în scopuri sexuale c) de către o persoană care anterior a fost condamnată pentru o infracțiune cu caracter sexual sau pentru alte fapte care au relevanță pentru cauză;**

e) și nu în ultimul rând legiuitorul face distincție dintre infracțiunea privind viața sexuală ca fiind doar cele cuprinse în cadrul Capitolului IV al Părții speciale a Codului penal „Infracțiuni privind viața sexuală” și infracțiunea cu caracter sexual care poate să fie și o altă infracțiune care nu se regăsește în Capitolul IV al Părții speciale a Codului penal cum ar fi Traficul de ființe umane și traficul de copii în scop de exploatare sexuală, Proxenetismul, Incestul, Pornografia infantilă, Recurgerea la prostituția practică de un copil și alte infracțiuni;

f) legea penală trebuie să își păstreze caracterul general și impersonal iar crearea pentru fiecare tip de infracțiune câte o circumstanță agravantă în cadrul celor generale nu este binevenită, deoarece acest procedeu legiuitorul dacă îl consideră necesar, îl imprimă în cadrul Părții speciale a Codului penal ca circumstanță agravantă specială ca semn calificativ al componenței.

- În opinia noastră, sintagma **„infracțiune privind viața sexuală”** sub toate formele în care se întâlnește în cadrul proiectului, urmează a fi substituită cu sintagma **„infracțiune cu caracter**

sexual” în forma corespunzătoare, deoarece, după cum am menționat și *supra*, legiuitorul face distincție dintre infracțiunea privind viața sexuală ca fiind doar cele cuprinse în cadrul Capitolului IV al Părții speciale a Codului penal „Infracțiuni privind viața sexuală” și infracțiunea cu caracter sexual care poate să fie și o altă infracțiune care nu se regăsește în Capitolul IV al Părții speciale a Codului penal cum ar fi Traficul de ființe umane și traficul de copii în scop de exploatare sexuală, Proxenetismul, Incestul, Pornografia infantilă, Recurgerea la prostituția practică de un copil și alte infracțiuni, și astfel cercul infracțiunilor cu caracter sexual este unul mai larg, iar legea penală în așa fel va avea o aplicabilitate mai largă.

- Cu referire la **art. III, pct. 5**, prin care se propune modificarea articolului 103 alineatul (1) și anume **cuvintele „colectivului de muncă sau a organului de ocrotire a sănătății” se substituie cu cuvintele „procurorului, a părții vătămate ori a reprezentantului ei”**, considerăm că nu este oportună o asemenea intervenție în varianta formulată deoarece supunerea unui alcoolic sau narcoman tratamentului medical forțat constituie o măsură de constrângere cu caracter medical care constituie o ingerință foarte serioasă în viața privată a acestei persoane și această ingerință nu trebuie să depindă de dorința victimei sau a reprezentantului ei, pentru că aceștia de cele mai multe ori sunt ghidați de motivele de răzbunare pe acesta pentru comiterea infracțiunii, și nu de dorința de a-i dori binele, de a îmbunătăți starea lui de sănătate. Formula veche în care colectivul de muncă sau organul de ocrotire a sănătății pot solicita supunerea persoanei tratamentului medical forțat este mult mai reușită deoarece anume aceste entități își întemeiază solicitarea pe intenții bune față de persoană nu pe baza motivelor de răzbunare.

Considerăm o formulă reușită a alin.(1) art.103 Cod penal cu următorul conținut:

*„(1) În caz de săvârșire a infracțiunii de către un alcoolic sau un narcoman, dacă există avizul medical corespunzător, instanța de judecată, din oficiu ori la cererea **procurorului, a colectivului de muncă sau a organului de ocrotire a sănătății**, concomitent cu pedeapsa pentru infracțiunea săvârșită, poate să aplice acestei persoane tratamentul medical forțat.*

- În opinia noastră, cu referire la **pct. 10 al art. III**, prin care se propune completarea articolului 173 cu alineatul (2), considerăm că circumstanța agravantă prevăzută la litera a) **„a) săvârșite de o persoană care anterior a comis o faptă prevăzută la art. 171 - 175¹ Cod penal;”** nu este una reușită și considerăm că o formulă reușită a acestei circumstanțe agravante ar fi cea pe care o putem prelua de la art.175¹ Cod penal alin. (2) lit. c) și anume **„de către o persoană care anterior a fost condamnată pentru o infracțiune cu caracter sexual sau pentru alte fapte care au relevanță pentru cauză;”**.

În argumentarea poziției pe care am expus-o, ne bazăm pe următoarele raționamente:

a) construcția legislativă a unei infracțiuni unice complexe cu acțiuni repetate nu poate cuprinde infracțiuni de diferită gravitate, mai ales mai grave decât varianta infracțiunii tip, adică a componenței de bază.

b) săvârșirea infracțiunilor menționate în circumstanța agravantă necesită a fi calificate în concurs real de infracțiuni și nu pot fi apreciate ca repetare;

c) infracțiunile unice repetate se pot forma doar din una și aceeași infracțiune săvârșită, și nu din infracțiuni ce au o natură juridică distinctă, gravitate distinctă;

d) dacă se urmărește construirea unei infracțiuni unice repetate pentru infracțiunea de Hărțuire sexuală, atunci aceasta trebuie să constituie săvârșirea de o persoană care anterior a săvârșit o faptă prevăzută la alin. (1) art. 173 a unei noi infracțiuni prevăzute de alin.(1) art. 173;

Astfel, propunem fie ca lit. a) a alin. (2) art. 173 să aibă următorul conținut „**a) săvârșite de o persoană care anterior a comis o faptă prevăzută la alin.(1);**”, fie preluarea agravantei de la art. 175¹ Cod penal alin.(2) lit. c) și anume „**săvârșite de o persoană care anterior a fost condamnată pentru o infracțiune cu caracter sexual sau pentru alte fapte care au relevanță pentru cauză;**”.

În opinia noastră, art. 173 alin. (2) Cod penal, mai reușit ar avea următorul conținut:

„(2) *Aceleași acțiuni săvârșite:*

a) *de o persoană care anterior a fost condamnată pentru o infracțiune cu caracter sexual sau pentru alte fapte care au relevanță pentru cauză;*

b) *cu bună-știință asupra unui minor;*

c) *cu bună-știință asupra unei femei gravide;*

d) *asupra unui membru de familie;*

e) *de două sau mai multe persoane;*

f) *de o persoană cu funcție de răspundere se pedepesc cu închisoare de la 3 la 6 ani. ”.*

- **La art. III, pct. 13** cu referire la propunerea unui nou conținut al art. 201¹ CP al RM, ne exprimăm un dezacord total deoarece varianta propusă conține foarte multe curențe tehnico-legislative care au fost supuse cercetărilor într-un vast material științific. Dacă să ne expunem succint, prezintă multe neclarități și semne de întrebare fapta descrisă la alin. (1). De exemplu considerăm drept o tautologie expresia „*comisă de un membru al familiei în privința altui membru al aceleiași familii*”, noțiunea de „*membru de familie*” se referă la persoane din aceeași familie, dacă ar fi dintr-o altă familie de acum nu ar mai avea statut de „*membru*”. Se recomandă a fi consultată literatura științifică de specialitate în care a fost abordată în mod detaliat problema curențelor tehnico-legislative ale art. 201¹ CP al RM. În acest context, propunem o altă variantă al acestui articol care în viziunea noastră ar avea un conținut mai clar, după cum urmează:

„*Articolul 201¹. Violența în familie*

(1) *Acțiunea sau inacțiunea intenționată, comisă de un membru al familiei în privința altui membru al familiei, manifestată prin:*

a) *maltratare, alte acțiuni violente, soldate cu vătămare neînsemnată sau ușoară a integrității corporale sau a sănătății;*

b) *violența psihologică sau spirituală în scop de impunere a voinței sau a controlului personal asupra victimei, care a provocat o suferință psihică;*

c) *privare de mijloace economice, prin neexecutarea obligației legale de întreținere, dacă aceasta a provocat victimei vătămarea ușoară a integrității corporale sau a sănătății,*

se pedepsește cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 150 la 180 de ore sau cu închisoare până la 3 ani.

(2) Acțiunile sau inacțiunile prevăzute la alin.(1):

a) săvârșite asupra a doi sau a mai multor membri ai familiei;

a¹) cu bună știință asupra unui minor sau a unei femei gravide ori profitând de starea de neputință cunoscută sau evidentă a victimei, care se datorează vârstei înaintate, bolii, dizabilității ori altui factor.

b) săvârșite în legătură cu solicitarea sau aplicarea măsurilor de protecție;

c) care au provocat vătămarea medie a integrității corporale sau a sănătății,

se pedepsesc cu muncă neremunerată în folosul comunității de la 180 la 240 de ore sau cu închisoare de la de la 5 la 7 ani.

(3) Acțiunile sau inacțiunile prevăzute la alin.(1) și (2) care:

a) au cauzat vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății;

b) au determinat la sinucidere sau la tentativă de sinucidere

se pedepsesc cu închisoare de la 6 la 12 ani.

(4) Acțiunile sau inacțiunile prevăzute la alin.(1) sau (2) care au cauzat vătămarea gravă a integrității corporale sau a sănătății, soldată cu decesul victimei,

se pedepsesc cu închisoare de la 12 la 15 ani”.

**Art. V - Codul de procedură penală al Republicii Moldova nr. 122/2003
(republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2013, nr. 248-251, art. 699)**

- **La art. V, pct. 1** cu referire la inițiativa de a introduce în prevederile de la art. 52 alin. (1) CPP al RM a punctului 5¹), constatăm că o astfel de precizare deja este prevăzută de Codul de procedură penală în art. 17 alin. (2).

La același punct din proiect cu referire la inițiativa de a introduce în prevederile art. 52 alin. (1) CPP al RM a punctului 5²), în modificarea propusă nu este clară expresia „*Verifică referirea victimei/părții vătămate*”, astfel propunem ca această prevedere să fie revăzută de autor iar sintagma „*verifică referirea*” să fie înlocuită deoarece o simplă acțiune de verificare dacă a fost sau nu acordată asistența necesară victimei sau părții vătămate nu are nici un sens atât timp cât nu sunt clare care sunt acțiunile procurorului în cazul în care victimei sau părții vătămate nu i-a fost acordată asistența necesară. Totodată este necesar de modificat termenul de „referire” deoarece conform dicționarului explicativ român acest cuvânt se folosește în alt context decât cel propus în proiect.

La același punct cu referire la inițiativa de a introduce în prevederile art. 52 alin. (1) CPP a punctului 16¹), prevederea respectivă deja este stipulată de Codul de procedură penală în art. 215¹ alin. (2).

- **La art. V, pct. 2** cu referire la inițiativa de a introduce în prevederile art. 53 alin. (1) CPP al RM a punctului 2¹), prevederea respectivă deja este stipulată de Codul de procedură penală în art. 215¹ alin. 3.

**Art. XI - Codul contravențional al Republicii Moldova nr. 218/2008
(republicat în Monitorul Oficial al Republicii Moldova, 2017, nr. 78-84)**

- **La art. XI, pct. 1** ne expunem dezacordul față de conținutul normei contravenționale propuse pentru a modifica art. 78¹ CC al RM „Violența în familie”.

În primul rând, conform legii contravenționale nu identificăm o descriere a noțiunilor de „maltratare sau alte acțiuni violente” și „suferință fizică” astfel agentul constatat va fi pus în dificultate la încadrarea juridică corectă a faptei de violență în familie. Chiar dacă în diferite acte normative sunt oferite explicații pentru aceste noțiuni, acestea nu pot fi utilizate și aplicate în cauze contravenționale deoarece conform art. 5, alin. (2) CC al RM „*Interpretarea extensivă defavorabilă și aplicarea prin analogie a legii contravenționale sânt interzise*”. Astfel, apare necesitatea de a institui în legea contravențională un nou capitol denumit „*ÎNȚELESUL UNOR TERMENI SAU EXPRESII ÎN PREZENTUL COD*” care ar conține descrierea tuturor noțiunilor în mod clar fapt ce ar contribui la înlăturarea interpretărilor extinctive și defavorabile

În altă ordine de idei, considerăm că trebuie modificată și sancțiunea normei juridice propuse pentru a modifica art. 78¹ CC al RM, în corespundere cu argumentele enunțate în Hotărârea CSJ din 22 noiembrie 2018 (Sesizarea nr. 111g/2018) privind excepția de neconstituționalitate a unor prevederi de la art. 78¹ din Codul contravențional.

În contextul înlăturării neclarităților invocate *supra*, se impune revizuirea propunerii de a exclude art. 78¹ „Violența în familie” din Codul contravențional deoarece pericolul social real al violenței în familie, chiar dacă au fost provocate dureri fizice sau vătămarea neînsemnată a integrității corporale, este caracteristic unei infracțiuni deoarece obiectul juridic la care se atentează nu se rezumă doar la relațiile sociale ce țin de sănătatea membrului de familie, ci trebuie luat în considerație că se compromit și relațiile sociale cu privire la protejarea familiei, a căror existență și dezvoltare este condiționată de comportarea umană a membrilor de familie, astfel, încât să nu prejudicieze dezvoltarea fizică, psihică și morală a altor membri ai familiei.

- **La art. XI, pct. 3** ne exprimăm dezacordul față de inițiativa de a completa art. 435 CC al RM cu alin. (2¹) care prevede că în cazurile art. 78¹ și 318¹ să fie aplicată reținerea până la 24 de ore fără autorizația judecătorului de instrucție. O reținere de până la 24 de ore duce atingere multor drepturi și libertăți fundamentale ale persoanei iar în astfel de situații este obligatorie și necesară o verificare a legalității (autorizare) de către judecătorul de instrucție.

MINISTERUL AFACERILOR EXTERNE ȘI INTEGRĂRII EUROPENE
AL REPUBLICII MOLDOVA
MINISTRY OF FOREIGN AFFAIRS AND EUROPEAN INTEGRATION
OF THE REPUBLIC OF MOLDOVA

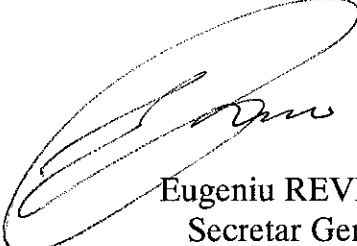
Str. 31 August 1989 80, MD-2012 Chișinău • Tel: (373 22) 233940 • Fax: (373 22) 232302 • <http://www.mfa.gov.md>

Nr. DI/3/041.1- 13177 " 10 " 12 2019
La nr. 18-23-8654 din 05.12.2019

✓ Ministerul Sănătății,
Muncii și Protecției Sociale

Copie: Cancelaria de Stat

Cu referire la scrisoarea nr. 18-23-8654 din 05 decembrie 2019, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene aduce la cunoștință că a examinat proiectul de hotărâre *privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte legislative (număr unic 771/MSMPS/2019)* și, în limita competenței funcționale, comunică lipsa de obiecții și propuneri.

Eugeniu REVENCO
Secretar General

MD-2005, mun.Chișinău, str.Constantin Tănase, 7
www.mf.gov.md, tel.(022) 26-26-00, fax 022-26-25-17

23 .12.2019

nr. 07/2-03/242/1259

La nr. 771/MSMPS/2019

**Ministerul Sănătății,
Muncii și Protecției Sociale**

copie: **Cancelaria de Stat**

La indicația Cancelariei de Stat nr.18-23-8654 din 5 decembrie 2019, Ministerul Finanțelor a examinat proiectul hotărîrii Guvernului "Privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte legislative" (număr unic 771/MSMPS/2019) și, conform competențelor funcționale comunică următoarele.

La **Art.I.** (*Legea nr.1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală*).

Modificarea în cauză, prevede extinderea categoriilor de persoane neangajate pentru care Guvernul are calitatea de asigurat în sistemul de asigurare obligatorie de asistență medicală, prin includerea victimelor violenței în familie și victimele violenței sexuale.

Reieșind din conținutul articolului 4, alineatul (4) din Legea nr.1585-XIII din 27 februarie 1998, în opinia ministerului, propunerea respectivă dublează categoriile de persoane, prin faptul că, persoanele din categoria sus-numită se pot regăsi în una din categoriile incluse deja în prevederile respective, cum ar fi: copii cu vârsta pînă la 18 ani; pensionari; șomerii înregistrați la agențiile teritoriale pentru ocuparea forței de muncă; mama cu 4 și mai mulți copii; persoanele din familiile defavorizate care beneficiază de ajutor social conform Legii nr.133-XVI din 13 iunie 2008 cu privire la ajutorul social, etc.

Mai mult ca atît, categoriile de persoane pentru care Guvernul are calitatea de asigurat sunt definite de Legea în cauză din perspectiva lipsei unui venit corespunzător care le-ar permite să se asigure pe cont propriu. Propunerea în cauză, presupune o deviere de la acest criteriu fundamental și tinde să producă efecte negative de tratament inechitabil și discriminatoriu în raport cu alte categorii de populație.

Prin urmare, se propune efectuarea unei analize mai profunde a prevederilor expuse la Art.I, inclusiv din perspectiva problemelor abordate.

La **Art.IV.** (*Codul civil al Republicii Moldova nr.1107/2002*).

Propunerile nu pot fi susținute, dat fiind faptul că legislația în vigoare deja stabilește răspunderea statului pentru neasigurarea asistenței și protecției adecvate.

Astfel, în conformitate cu art.11 alin.(4) din Legea nr.45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, victima violenței în familie are dreptul să ceară agresorului repararea, în condițiile legii, a prejudiciului material și moral cauzat prin actele de violență, iar statului-repararea prejudiciului material și moral ca urmare a neasigurării asistenței și protecției adecvate.

Totodată, prin proiectul examinat se propune ca statul să repare prejudiciul ca urmare a nerealizării obligației de asistență și protecție a victimelor infracțiunii indiferent de vinovăția persoanelor de răspundere ale organului corespunzător.

Această propunere nu poate fi acceptată, deoarece, statul în asemenea spețe ar trebui să răspundă doar în cazul în care a fost constatată vinovăția organului corespunzător.

Mai mult ca atât, art.11 alin.(4) din Legea cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, stabilește dreptul victimei violenței în familie să ceară repararea de către agresor a prejudiciului material și moral cauzat prin actele de violență.

Art.VII (*Legea nr.397/2003 privind finanțele publice locale*) de exclus, dat fiind că la art.4 al Legii nr. 435-XVI din 28 decembrie 2006 privind descentralizarea administrativă, este menționat ca domeniu propriu de activitate al autorităților administrației publice locale de nivelul al doilea "*dezvoltarea și gestionarea serviciilor sociale comunitare pentru categoriile social-vulnerabile, monitorizarea calității serviciilor*".

La **Art.IX** (*Legea nr.45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie*):

o prevederile de la **punctul 3**, considerăm necesar de coordonat cu autoritățile publice locale, dat fiind că cheltuielile pentru organizarea și desfășurarea activității Secției/Direcției asistență socială și protecție a familiei sunt efectuate din veniturile proprii ale acestora. Totodată, propunerile în cauză urmează a fi înaintate și examinate în cadrul unui nou proces de planificare bugetară (CBTM 2021-2023).

o **punctul 10** de exclus, ținând cont de următoarele motive:

La articolul 16 al Legii nr.45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie sunt clar stipulate sursele de finanțare a activităților de prevenire și combatere a violenței.

Totodată, conform articolului 21 al Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014 autoritățile publice centrale stabilesc prioritățile de politică sectorială și asigură conformitatea strategiilor sectoriale de cheltuieli cu documentele de planificare strategică, și cu limitele de cheltuieli aprobate în buget.

De asemenea, la articolul 13 al legii menționate mai sus bugetele se elaborează, se execută și se raportează în baza unui sistem unic de clasificare bugetară. Astfel, conform Ordinului Ministerului Finanțelor nr.208/2015 privind Clasificația bugetară Anexa nr.8 Clasificația programelor B.Activități include

codurile 00296 "Întreținerea centrelor de reabilitare a victimelor violențelor în familie", 00297 "Serviciilor pentru reabilitarea agresorilor".

Totodată, la etapa elaborării proiectului bugetului de stat/bugetelor locale, autoritățile publice, în caz de necesitate, pot înainta propuneri de modificare a Calsificației bugetare.

La nota informativă

Pornind de la prevederile Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative nota informativă urmează să fie completată cu fundamentarea economico-financiară a prevederilor proiectului legii în cauză, care să includă costul pe termen mediu, precum și sursa de finanțare.

SECRETAR DE STAT

Tatiana IVANICICHINA

MINISTERUL JUSTIȚIEI
AL REPUBLICII MOLDOVA

str. 31 August 1989, nr. 82
MD- 2012, mun. Chișinău,
tel.: 0 22 23 47 95, fax: 0 22 23 47 97
www.justice.gov.md

17.01.2020 nr. 04/426

Ministerul Sănătății,
Muncii și Protecției Sociale
copie: Cancelaria de Stat

În contextul adresei nr. 18-23-8654 din 05.12.2019, Ministerul Justiției a examinat *proiectul de hotărâre privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte legislative (număr unic 771/MSMPS/2019)*, și comunică următoarele **obiecții și propuneri preliminare**.

Cu referire la proiect formulăm o obiecție generală referitoare la necesitatea unor precizări suplimentare în privința cadrului normativ național care urmează a fi armonizat cu prevederile *Convenției Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul)*, semnată de Republica Moldova la data de 6 februarie 2017. Aceasta se impune în contextul în care la art. 37 alin. (3) lit. a) din *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative* se stabilește că în cadrul expertizei juridice urmează a se stabili concordanța între proiectul actului normativ și prevederile tratatelor internaționale la care Republica Moldova este parte. Prin urmare, pentru o analiză eficientă a acestui aspect este oportun ca autorul proiectului să vină, în cuprinsul notei informative, cu o informație detaliată referitoare la acele norme naționale care în opinia acestuia ar contraveni sau nu întrunesc standardele stabilite de Convenția de la Istanbul, motivarea acestei opinii și textul modificat care se propune în proiect.

La Art. I, modificarea propusă la art. 4 alin. (4) din *Legea nr. 1585/1998 cu privire la asigurarea obligatorie de asistență medicală* instituie calitatea de subiect asigurat de către Guvern pentru victimele violenței în familie și victimele violenței sexuale, fără a determina durata pentru care acestea vor beneficia de asistență medicală gratuită, precum și modul în care se va face dovada calității de victimă. Mai mult decât atât, nu este reglementat și, nici prin interpretare de sistem nu poate fi stabilit, momentul apariției acestui drept al subiecților respectivi, dar și procedura prin care acestea ar avea acces la asistența medicală. Având în vedere că, de regulă, situațiile de violență fizică în familie, dar și cele de violență sexuală, pretind o intervenție rapidă, urma să fie stabilit și mecanismul prin care dreptul oferit prin modificarea sus-numită ar putea fi realizat.

La Art. II:

I. Excluderea de la art. 37 alin. (4) din *Codul familiei* a sintagmei „confirmate prin probe” este de natură să împiedice negativ realizarea obiectivului și soluționarea de

Date: 2020.01.20 12:09:27 EET
Reason: MoldSign Signature
Location: Moldova

instanță la soluționarea cauzei civile privind desfacerea căsătoriei. În acest sens, amintim că, potrivit art. 239 din *Codul de procedură civilă*, „hotărârea judecătorească trebuie să fie legală și întemeiată. Instanța își întemeiază hotărârea numai pe circumstanțele constatate nemijlocit de instanță și pe probele cercetate în ședință de judecată”. Întrucât norma de la art. 37 alin. (4) din *Codul familiei* este una imperativă, orice excepție reglementată de aceasta trebuie confirmate prin probe prezentate de părți și examinate de instanță în ședință de judecată. În consecință, amendamentul dat nu va influența în vreun oarecare fel modul de soluționare judiciară a cauzei de divorț.

În ipoteza amendării în cheia propusă de autorul proiectului a art. 37 alin. (4) din *Codul familiei*, la desfacerea căsătoriei și stabilirea domiciliului copilului minor, proba violenței în familie nu va fi necesară. Astfel, urmează ca instanța să decidă nu doar asupra divorțului dar și asupra drepturilor copilului, în lipsa probelor concludente și admisibile. Totodată, subliniem că în prevederile *Codului familiei* nu se regăsește termenul „agresor”, statut, care la rândul său, urmează a fi demonstrat în cadrul unui proces penal sau contravențional, cu asigurarea dreptului persoanei de a fi prezumat nevinovat până la rămânerea definitivă a unei hotărâri prin care s-a stabilit contrariul. În consecință, expresia utilizată aduce atingere prezumției nevinovăției. Observația este valabilă și pentru punctele 3 și 4 ale Art. II din proiect;

2. La pct. 4, art. 64 alin. (5), prima normă, se recomandă a fi revizuită redacțional, în vederea formulării clare a ipotezei și dispoziției acesteia. În partea care vizează cea de-a doua normă menționăm că, nu este reglementată procedura și autoritatea competentă să facă „evaluare”, la fel cum nu este stabilită nici natura acesteia. În plus, „stabilirea unui regim temporar de vizitare a copiilor minori” nu se regăsește printre măsurile de protecție reglementate de *Codul de procedură civilă*, nici în redacția actuală, nici în cea propusă de autorul proiectului. Obiecția este valabilă și pentru amendamentul alin. (6) al art. 64 din *Codul familiei*.

3. Art. 64 alin. (6) din *Codul familiei*, operează, în versiunea amendată, cu noțiunile de „părinte-agresor” și „părinte-victimă”. Opinăm că asemenea formulări, prin care se dau aprecieri personalității subiecților, care nu sunt expres prevăzute de lege și nu sunt stabilite printr-o hotărâre judecătorească definitivă, sunt inacceptabile în textul unui act normativ.

4. La pct. 5, apreciem că, norma nu prevede care anume cazuri de violență în familie urmează să fie incluse în aviz, or, indicarea unor fapte care nu au constituit obiectul unui proces judiciar penal sau contravențional, este contrară prezumției de nevinovăție. Sub acest aspect, legea nu corespunde cerinței de claritate.

La Art. III:

1. La pct. 1, subliniem că extinderea competenței personale și teritoriale a Republicii Moldova, în forma propusă de autorul proiectului la art. 11 alin. (3) din *Codul penal*, presupune desfășurarea unei proceduri cu multiple elemente de extraneitate. Astfel, victima infracțiunii este un străin cu drept de ședere pe teritoriul Republicii Moldova, iar autorul infracțiunii este apatridul cu domiciliu permanent sau altă persoană cu drept de ședere pe teritoriul Republicii Moldova. Legislația națională nu operează cu noțiunea de „altă persoană cu drept de ședere”,

lipsind, astfel, norma de claritate, făcând imposibilă interpretarea și aplicarea corespunzătoare a acesteia.

În plus, potrivit *Legii nr. 200/2010 privind regimul străinilor în Republica Moldova*, străinii beneficiază de dreptul de ședere provizorie sau de dreptul de ședere permanentă. Și din această perspectivă, norma penală propusă nu este clară. Totodată, condiție obligatorie a protecției oferite de art. 11 alin. (3) din *Codul penal* subiecților sus-numiți, este săvârșirea unei infracțiuni prevăzute de legea penală națională în afara teritoriului Republicii Moldova.

Considerând ansamblul celor anterior expuse, apreciem o astfel de extindere a competenței drept nejustificată, ridicând probleme de echitate a procedurilor, suveranitate statală și conflicte de jurisdicție internațională.

2. La pct. 2, remarcăm faptul că, în prevederile *Codului penal* nu se mai regăsește instituția „infracțiunii repetate”, întrucât ridică problema concurenței normelor penale privind unitatea și pluralitatea de infracțiune și, implicit, crea premisele încălcării principiului *non bis in idem*. În plus, atât timp cât nu există o definiție expresă în textul legii a ceea ce reprezintă „repetare” a infracțiunii există pericolul încălcării cerinței de legalitate la aplicarea legii penale, precum și a interdicției stabilite în art. 2 alin. (3) din *Codul penal*.

3. La pct. 3, propunerea legislativă nu specifică natura juridică a „programului special”, care ar constitui temeiul aplicării lor anume de către instanța de judecată. Menționăm că, nici modificările aduse prin introducerea art. 104¹ din *Codul penal* nu aduce claritatea necesară în acest sens, operând cu expresia „măsură probațională”.

4. La pct. 4, 5 și 6, sistemul măsurilor de siguranță, al căror scop, potrivit art. 98 din *Codul penal* este „înlăturarea unui pericol și preîntâmpinarea săvârșirii faptelor prevăzute de legea penală”, se completează cu „măsurile probaționale în cazul infracțiunilor de violență în familie”. Conținutul art. 104¹ din legea penală, în redacția propusă de autorul proiectului, nu definește sau explică în vreun oarecare mod care este esența măsurilor probaționale și, prin urmare, nu se poate determina dacă acestea sunt de natură să asigure scopul menționat de art. 98 din *Codul penal*. Măsurile probaționale se implementează de organul de probațiune și, drept efect, nu pot constitui obiect de reglementare a *Codului penal*, decât în măsura în care stabilește obligații directe ale instanței de judecată în raport cu acestea. La capitolul măsurilor de siguranță, în legea penală, nu pot fi instituite reglementări care vizează conduita organelor de probațiune. În consecință, pornind de la natura și scopul măsurilor probaționale, acestea urmează să se regăsească în alte acte normative decât *Codul penal*.

5. La pct. 5, în partea care vizează denumirea art. 103 și alin. (5) al acestuia, se va revedea oportunitatea menținerii reglementării cu privire la măsurile de ocrotire judiciară. Subliniem că, urmare modificării *Codului civil*, prin *Legea nr. 66/2017 cu privire la modificarea și completarea unor acte legislative*, consumul abuziv de alcool, de droguri și de alte substanțe psihotrope care înrăutățește starea materială a familiei subiectului nu mai constituie temei expres de instituire a curatelei. Prin urmare, se impune necesitatea revizuirii de principiu a normei de la

art. 103 alin. (5) din *Codul penal*, prin prisma art. 65 din *Codul civil* și având în vedere specializarea unor instanțe judecătorești;

6. La pct. 6, completarea *Codului penal* cu art. 104¹ se apreciază drept inoportună, în temeiul argumentelor invocate, precum și având în vedere următoarele:

- norma de la alin. (1) ar putea fi transferată în capitolul reglementărilor generale privind pedeapsa penală;

- prevederile alin. (2) și alin. (4) depășesc obiectul de reglementare a *Codului penal* și urmează a fi integrate în actele normative care guvernează funcțiile și împuternicirile organelor de probațiune;

- reglementările cuprinse la alin. (3), după modificarea corespunzătoare, se vor insera fie la art. 89 din *Codul penal*, fie, separat, la articolele 91 și 92 din același act normativ;

- prevederile de la alin. (5) se vor încadra *mutatis mutandis* în articolele 91 și 92 din *Codul penal*.

7. La pct. 8, subliniem că, normele-definiții din *Codul penal* se supun unor rigori speciale de calitate, având în vedere, în particular, claritatea și previzibilitatea. Modificările propuse prin introducerea art. 131¹ nu corespund cerințelor invocate supra. Astfel, în contextul definiției „maltratării”, expunerea exemplificativă a formelor acesteia, exclude posibilitatea folosirii formulei „alte acțiuni similare”, dată fiind natura diferită a acțiunilor expuse anterior. În plus, în același context, menționăm că vătămarea integrității corporale sau a sănătății poate fi de gravitate diferită, iar legea penală trebuie să indice expres gradul acesteia, însă nu în definiție, ci expres în norma de incriminare a violenței în familie. La alin. (2) și alin. (4), subliniem că toate acțiunile indicate la art. 131¹ din *Codul penal* reprezintă un model abuziv de comportament, iar caracterul premeditat al acțiunilor invocate urmează, de asemenea a fi expus în normele de incriminare din Partea Specială a *Codului penal*. Claritatea și previzibilitatea normei sunt afectate și prin folosirea expresiilor „familie lărgită”, necunoscut legislației naționale, precum și a formulei examinate supra de „alte acțiuni similare”. Suplimentar, atenționăm că în textul legii penale folosirea parantezelor este inadmisibilă.

La alin. (3) termenul „urmărire” poate avea conotații diferite și admite o interpretare extensivă defavorabilă. În scopul asigurării clarității normei recomandăm revizuirea acesteia sau folosirea unui determinativ care ar putea permite stabilirea cu certitudine a acțiunii care constituie temeiul răspunderii penale. Tot aici, ultimul enunț al alin. (3) urmează a fi exclus, fiind lipsit de importanță juridică, întrucât nu formulează o normă juridică sau definește un concept, ci oferă anumite explicații, fără conotații de calificare sau aplicare practică a normei.

La alin. (3) și (4) reiterăm obiecția vizând folosirea expresiei „alte acțiuni similare”. Totodată, norma de la alin. (4) nu corespunde cerinței de claritate și din perspectiva imposibilității de determinare a naturii și întinderii „responsabilităților” menționate, precum și a nespecificării subiectului în raport cu care aceste „responsabilități” au fost ignorate.

8. La art. 133¹ literele a) și b), în sensul argumentelor invocate la modificarea propusă la art. 103, și în temeiul *Codului civil*, recomandăm revizuirea normelor propuse, având în vedere că termenul de „măsură de ocrotire”, este unul generic, care înglobează și curatela.

9. La pct. 10, art. 173 alin. (2) lit. a) urmează a fi revizuit în sensul art. 77 alin. (1) lit. a) prin substituirea termenului „a comis”, care implică repetarea infracțiunii, cu sintagma „a fost condamnat”.

10. La pct. 10, art. 173 alin. (2) lit. c), în sensul asigurării uniformității reglementărilor, recomandăm folosirea cuvântului „săvârșirea” și la expunerea normativă a agravantei sus-numite;

11. La pct. 11 și 12, propunerile de amendare a art. 176 și 177 din *Codul penal*, nu au o justificare obiectivă expusă în nota informativă a proiectului de lege. În plan particular, limitele pedepsei cu închisoarea sunt modificate în sensul atenuării, astfel încât se schimbă categoria infracțiunii de încălcare a egalității în drepturi a cetățenilor, din infracțiune mai puțin gravă în infracțiune ușoară, cu repercusiunile procedurale corespunzătoare, care necesită explicare în sensul modificării politicii penale a statului.

12. La pct. 12 modificarea art. 177 alin. (3) nu satisface cerința de claritate și previzibilitate a legii penale, întrucât expresiile „informație cu caracter pornografic” și „alte imagini sau înregistrări cu conținut sexual” nu sunt susceptibile unei determinări certe, atribuind normei un caracter ambiguu. Apreciem, de asemenea că, „înjosirea” reprezintă o formă a lezării onoarei și demnității persoanei și nu necesită o prevedere distinctă în textul normei.

13. La pct. 13, amendarea art. 201¹ alin. (1) din *Codul penal* prin introducerea vătămării neînsemnate ca semn calificativ al violenței în familie se ajunge la incriminarea indirectă a unei fapte care, potrivit legii penale prin sine însăși nu constituie infracțiune. În acest sens subliniem că, vătămarea neînsemnată a integrității corporale sau a sănătății constituie contravenție distinctă și nu se poate regăsi ca element constitutiv al vreunei componente de infracțiune. Modificarea *Codului contravențional* în sensul propus de autor în continuarea proiectului nu este de natură să excludă obiecția invocată, întrucât intervenția legislativă în respectivul act normativ, în cheia propusă nu poate fi acceptată.

La alin. (2), (3) și (4) este absolut nejustificată modificarea normei penale în sensul enunțat, întrucât orice faptă, în sensul legii penale, este atât acțiunea cât și inacțiunea. Suplimentar, folosirea semnelor grafice de tipul „/” în lege penală este inadmisibilă.

La Art. IV:

Cu referire la modificările propuse în cuprinsul *Codului civil al Republicii Moldova nr. 1107/2002*, precizăm că acestea contravin de principiu conceptului normelor juridice care se propun a fi modificate.

1. Angajarea răspunderii statului conform prevederilor art. 2007 din *Codul civil* comportă un șir de particularități esențiale legate de părțile implicate, delict, vinovăție. Astfel, cu referire la fapta ilicită, în calitate de condiție generală a răspunderii delictuale, menționăm că aceasta urmează a fi comisă de organul de

urmărire penală, procuror sau instanță de judecată, or, în cazul nerealizării obligațiilor de asistență și protecție a victimei infracțiunii suntem în prezența unei fapte omisive, care se sancționează numai în condiții excepționale, cu condiția existenței unei obligații legale exprese de intervenție. La caz, apreciem că o atribuție expresă de protecție și asistență nu se stabilește, inclusiv prin proiectul dat de modificare a *Codului civil*, nu se stabilește pentru organul de urmărire penală, procurorul sau instanța de judecată, care sunt subiecții răspunderii civile delictuale, potrivit art. 2007 din legea civilă.

Totodată, în situația în care proiectul propune o sancționare a statului pentru nerealizarea acestor obligații cu referire la victima oricăror infracțiuni, constatăm că propunerea este ambiguă și nu ține cont de faptul că pentru unele categorii de infracțiuni asemenea obligații au și alte autorități/instituții statale (nefiind, deci, clar prin ce se justifică diferența de abordare în aceste situații, în unele cazuri fiind posibilă angajarea răspunderii statului, iar în altele - nu).

O altă condiție specifică necesară de întrunit pentru angajarea răspunderii statului este existența unui act de reabilitare, prin care se stabilește eroarea judiciară. În acest sens, atragem atenția asupra faptului existenței unui capitol special în *Codul de procedură penală* prin care este reglementată procedura de reparare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală și ale instanțelor judecătorești. În art. 525 din acest capitol se menționează că „*acțiunea pentru repararea prejudiciului poate fi inițiată în termen de trei ani de la data apariției dreptului la repararea prejudiciului conform prevederilor art. 6 din Legea nr. 1545-XIII din 25 februarie 1998 privind modul de reperare a prejudiciului cauzat prin acțiunile ilicite ale organelor de urmărire penală, ale procuraturii și ale instanțelor judecătorești*”. În cuprinsul art. 6 din legea menționată sunt precizate cazurile care duc la apariția dreptului la repararea prejudiciului, niciunul din acestea nefiind susceptibil a fi aplicat în cazul nerespectării unor obligații de asistență și protecție a victimei infracțiunii. Prin urmare, constatăm imposibilitatea completării normei cu prevederile propuse de autorul proiectului, dat fiind faptul inexistenței unui mecanism legal care ar asigura în concret exercitarea acestui drept (autorul, de asemenea, neprevăzând în proiect un asemenea mecanism).

În altă ordine de idei, menționăm că propunerea dată are un impact direct asupra bugetului de stat, în ciuda celor declarate în compartimentul corespunzător al notei informative. Instituind o obligație de răspundere a statului, anume aici urmează a fi realizată o analiză de impact, în conformitate cu prevederile pct. 3 sbp. 2) din *Metodologia de analiză a impactului în procesul de fundamentare a proiectelor de acte normative*, aprobată prin *Hotărârea Guvernului nr. 23/2019*, ceea ce nu a fost realizat în speță.

2. Considerentele date urmează a se aplica *mutatis mutandis* și la propunerea de modificare a art. 2036 din *Codul civil*.

La Art. V:

Considerăm lipsite de oportunitate prevederile prin care se aduc modificări *Codului de procedură penală*, având în vedere următoarele:

1. La articolele 52 alin. (1) pct. 5¹) și 57 alin. (1) pct. 5¹) obligația de asigurare a respectării drepturilor victimei/părții vătămate în procesul urmăririi penale, derivă din prevederile legale existente, consacrate în art. 10 alineatele (1) și (6), art. 23 alin. (1) și (2), art. 28 alin. (1) din *Codul de procedură penală*, precum și a principiului general al legalității procesului penal, obligația de realizare a căruia este stabilită în sarcina subiecților oficiali ai procesului penal – ofițerul de urmărire penală, procurorul și instanța de judecată. În plus, obligația procurorului de a asigura drepturile persoanei, indiferent de statutul acesteia este prevăzută expres de art. 1 din *Legea nr. 3/2016 cu privire la procuratură*.

Cu privire la art. 52 alin. (1) pct. 5²) relevăm că, obligația de control al legalității fazei de urmărire penală incumbă procurorului, care o exercită la cerere sau din oficiu. Procurorul va verifica legalitatea tuturor actelor, acțiunilor și inacțiunilor ofițerului de urmărire penală luând în considerare particularitățile fiecărei cauze penale, astfel încât o mențiune distinctă cu privire la referirea victimelor este nejustificată. Argumentul este valabil cu atât mai mult cu cât însuși autorul proiectului stabilește, în art. 57 alin. (2) pct. 5²), că ofițerul de urmărire penală asigură referirea victimei/părții vătămate la serviciile specializate.

Totodată, subliniem că, formula „procedurilor de urmărire penală” nu dă expresie unei anume instituții procesuale, căreia i s-ar circumscrie obligația de referire sau de verificare a referirii, după caz. În consecință, normele citate *supra* nu respectă cerințele de claritate și previzibilitate a legii.

În partea care vizează completarea art. 52 alin. (1) cu pct. 16¹) și a art. 53 alin. (1), cu pct. 2¹) menționăm că, în temeiul articolelor 52 alin. (5) și 215¹ alin. (1) și (2) din *Codul de procedură penală*, procurorul este deja investit cu dreptul de a înainta demers privind aplicarea măsurilor de protecție pentru victimele violenței în familie, pe parcursul întregului proces penal, atât la faza de urmărire penală, cât și la cea de judecată. Tot potrivit art. 215¹ alin. (2) din *Codul de procedură penală* și ofițerul de urmărire penală poate înainta demersul sus-numit. Prin urmare, propunerea legislativă de la pct. 5³) vine în contradicție cu norma legală în vigoare, asupra căreia nu s-a intervenit prin prezentul proiect.

Astfel, la Art. V, pct. 1 nu poate fi susținut în totalitate, iar pct. 3 urmează a fi revizuit în sensul observațiilor indicate supra.

2. La pct. 2, art. 53 alin. (1) pct. 2²) atenționăm că, aplicarea măsurilor de constrângere cu caracter medical alcoolicii și narcomanilor constituie o măsură de siguranță reglementată de art. 103 din *Codul penal*. Nefiind o măsură procesuală de constrângere sau un procedeu probatoriu, procurorul nu poate cere instanței aplicarea acestora, urmând ca la soluționarea cauzei în fond instanța să se pronunțe, odată cu pedeapsa, și asupra măsurilor de siguranță;

3. La pct. 3, art. 57 alin. (2) pct. 8¹), nu determină natura examinării căreia urmează să-i fie supus bănuitul sau, după caz, învinuitul, iar avizul medical care se vrea obținut în rezultatul acestei acțiuni nu poate constitui mijloc de probă într-un proces penal, întrucât numai niște examinări și investigații de laborator minuțioase pot determina gradul de dependență de alcool sau droguri. Amintim că legea procesuală solicită, în asemenea situații, dispunerea unei expertize, în rezultatul

căreia se întocmește un raport, inclus la categoria mijloacelor de probă admise de art. 93 alin. (2) din *Codul de procedură penală*.

4. La pct. 4 și modificarea art. 58 alin. (3) pct. 11) menționăm că, rațiunea legislatorului în reglementarea a trei statute procesuale distincte persoanei prejudiciate prin infracțiune a fost legată de dorința acesteia din urmă de a exercita anumite drepturi procedurale. Astfel, în condițiile în care persoana vătămată își manifestă voința de a dispune de asemenea drepturi, ea se constituie în calitate de parte vătămată, iar dacă urmărește doar repararea prejudiciului cauzat prin infracțiune – doar ca parte civilă. Alegerea unui statut procesual nu este obligatorie întrucât legea *ex officio* îi atribuie celui vătămat prin infracțiune calitatea de victimă, cu un volum suficient de drepturi pentru exercitarea accesului la justiție, garantate inclusiv prin obligațiile impuse organului de urmărire penală, procurorului sau instanței. Calitatea procesuală de parte vătămată este distinctă și oferă o serie de drepturi persoanei care i-ar permite realizarea interesului procesual. Din aceste considerente legea prevede expres pentru partea vătămată, în art. 60 alin. (1) pct. 18, dreptul la asistență juridică garantată de stat.

În contextul celor anterior enunțate și pornind de la cheltuielile bugetare suplimentare pe care inevitabil le implică modificările normative invocate, considerăm necesară revizuirea oportunității normei de la art. 58 alin. (3) pct. 11) din *Codul de procedură penală*.

Modificarea propusă la art. 58 alin. (5²) pct. 2) contravine propunerii anterioare de modificare a aceluiași articol, prin care toate victimele au dreptul la asistență juridică garantată de stat.

Cu referire la amendarea art. 58 alin. (5²) pct. 1) relevăm că prerogativele legale propuse de autorul proiectului se regăsesc deja în normele procesuale în vigoare. În acest sens, invocăm articolele 10, 109 alin. (3), 110 și 110¹ (în contextul alin. (11), art. 58) din *Codul de procedură penală*.

5. La pct. 5, amendarea art. 60 alin. (1) pct. 18 din *Codul de procedură penală* nu diferă semnificativ de prevederile în vigoare, mai ales că suficiența mijloacelor se apreciază inclusiv pentru determinarea caracterului gratuit sau parțial gratuit al asistenței juridice garantate de stat.

Modificarea propusă la art. 60 prin introducerea alin. (1²) nu poate fi acceptată având în vedere că parte vătămată în proces nu poate fi decât victima, iar pentru victimă drepturile respective vor fi prevăzute, în condițiile acceptării amendamentelor la art. 58 din *Codul de procedură penală*, prevăzute de prezentul proiect.

6. La punctele 6 și 11 în contextul modificării art. 93 alin. (2) pct. 7), amintim că, prevederile art. 139-141 din *Codul de procedură penală* se aplică în cazul în care există pericol de dispariție a unor probe sau de modificare a unor situații de fapt și este necesară explicarea de urgență a unor fapte sau circumstanțe ale cauzei. Constatările tehnico-științifice și medico-legale (reglementate de art. 139-141) se realizează de către specialist sau, după caz, de expert. Astfel, prevederile date se aplică doar în situații urgente când pentru stabilirea unor împrejurări sunt necesare cunoștințe speciale și urgența nu permite dispunerea unei expertize. Fiind incluse la categoria mijloacelor de probă, orice constatări, evaluări

sau acțiuni procesuale trebuie să asigure constatarea circumstanțelor prevăzute de art. 96 din *Codul de procedură penală*. Raportând premisele sus-numite la propunerea de reglementare a unei noi forme de constatare, apreciem că nu se poate determina pentru stabilirea căror circumstanțe de la art. 96 din *Codul de procedură penală* este propusă modificarea, prin ce se justifică urgența și care este scopul acestui procedeu probatoriu. Nota informativă nu conține, la rândul său, nici o concretizare în acest sens.

Din conținutul reglementărilor propuse la art. 141¹ din *Codul de procedură penală* se deduce intenția autorului de a crea un cadru normativ pentru stabilirea stării psihice a persoanei vătămate sau a martorului, fapt deja reglementat de art. 143 alin. (1) pct. 5) – cazurile când efectuarea expertizei judiciare este obligatorie. Totodată, nu este clar care este relevanța informației privind particularitățile individual-psihologice ale persoanei pentru soluționarea cauzei penale.

Urmare celor anterior enunțate considerăm imperativ a revedea conceptual instituția evaluării psihologice și a rolului și sarcinilor ei în contextul caracterului obligatoriu a expertizei psihologico-psihiatrice în cazurile anterior invocate. Amintim că, obiectul expertizei și întrebările adresate expertului se stabilesc în fiecare caz în parte, pornind de la particularitățile acestuia.

7. La art. 109 alin. (3) modificarea vizează doar ultimul enunț. În acest sens, remarcăm faptul că o normă va avea o nouă redacție numai dacă vine cu un concept nou, care stabilește o altă reglementare a raporturilor juridice decât cea prevăzută prin vechea prevedere. Suplimentar, menționăm că, în condițiile în care norma privind participarea psihologului la audiere nu se referă anume la situațiile stabilite de art. 109 alin. (3), purtând un caracter general, aceasta urmează a se regăsi fie în normele care guvernează statutul procesual al subiecților menționați supra, fie integrată în instituția declarațiilor în procesul penal.

8. În privința modificării art. 111 alin. (2¹) atenționăm că art. 93 alin. (2) din *Codul de procedură penală* nu reglementează, în calitate de mijloc de probă declarațiile victimei. Aceasta din urmă se audiază, dacă nu se constituie ca parte vătămată, în calitate de martor. Astfel, din amendamentul art. 93 alin. (2¹) din *Codul de procedură penală*, urmează a se exclude cuvântul „victimei”.

9. Amendarea art. 113, prin completarea acestuia cu alin. (7) se va face fără mențiunea cu privire la derogarea de la alin. (1). Totodată, în contextul celei de a doua teze a normei, amintim că audierea presupune aplicarea de fiecare dată a art. 21 din *Codul de procedură penală*, în temeiul și condițiile căruia persoana este eliberată de obligația de a face declarații, prerogativă legală de la care nu se poate excepta prin orodonanța organului de urmărire penală. Mai mult decât atât, în sistemul reglementărilor *Codului de procedură penală*, conținământul la participarea în cadrul procedeelelor probatorii se substituie exclusiv cu încheierea judecătorească. Aceasta din urmă nu poate, de asemenea, să deroge de la art. 21 din *Codul de procedură penală*.

10. La pct. 10, având în vedere argumentele anterior expuse, se impune necesitatea de a revedea denumirea secțiunii.;

11. La pct. 12, propunerea de completare a *Codului de procedură penală* se referă la situații deja reglementate prin prevederile art. 166 alin. (3) din același act normativ.

12. La pct. 13, în contextul argumentării consistente în nota informativă a necesității de a recurge la arestarea preventivă, excepția va fi expusă prin formularea unei norme. Atenționăm că, încălcarea ordonanței de protecție va rezulta în contravenții sau infracțiuni, pentru care se aplică, la rândul lor, măsuri procesuale de constrângere. În acest sens, este necesar a se interveni cu o concretizare suficientă pentru a atribui normei claritatea și previzibilitatea necesară.

13. La pct. 14, art. 215¹ alin. (3) lit. b) apreciem că norma propusă repetă inutil prevederea legală în vigoare, iar lit. e) este expusă ambiguu și solicită revizuire, inclusiv din perspectiva faptului că exercițiul dreptului și nu acesta prin sine, se limitează. În același context, lit. g) propune o modificare nejustificată în nota informativă, astfel încât raționalitatea intervenției legislative în acest sens poate fi pusă la îndoială.

Cu referire la alin. (5) subliniem că ordonanța de protecție nu se „implementează”, ci se pune în executare.

14. La pct. 15 constatăm lipsa de oportunitate a intervenției legislative, întrucât norma de la art. 219 alin. (4) nu reglementează exhaustiv criteriile pe care instanța le ia în considerare la stabilirea cuantumului despăgubirilor materiale pentru prejudiciul moral cauzat prin infracțiune. Astfel, instanța poate avea în vedere orice elemente care permit individualizarea răspunderii civile delictuale, indiferent de prevederea normativă expresă a acestora;

15. Art. 221 alin. (3¹), pct. 16 din proiect, în redacția propusă de autorul proiectului ar solicita o intervenție legislativă și în art. 71 din *Codul de procedură civilă*.

16. La pct. 17, nu este clară nici mărja de apreciere a riscului de comitere sau repetare a infracțiunii, nici scopul introducerii unei asemenea reglementări;

17. La pct. 18 apreciem lipsa de oportunitate a amendării art. 323 alin. (1), întrucât obligația instanței de a explica participanților la proces drepturile și obligațiile acestora derivă din prevederile legale în vigoare, în particular art. 359 alin. (3) și (4) din *Codul de procedură penală*.

18. La pct. 19, în textul propunerii cuvântul „termenul” se va substitui cu „perioadă”, în spiritul reglementărilor legale existente.

19. La pct. 21, menționăm că aplicarea art. 412 în redacția actuală, asigură termenul de 20 de zile, propus de autorul proiectului cu titlu de amendament.

La Art. VI:

Referitor la propunerile din cuprinsul art. VI (ce vizează *Codul de procedură civilă al Republicii Moldova nr. 225/2003*), expunem următoarele:

1. Propunerea de modificare a art. 2 alin. (4) nu este justificată de vreo necesitate și nu aduce un spor calitativ normei, or, enumerarea de la acest alineat nu este una limitativă (dovadă fiind faptul că aici nu au fost incluse și alte proceduri prevăzute ulterior în cod);

2. Propunerea de modificare a art. 14 alin. (4) nu poate fi acceptată, dat fiind faptul că ordonanța de protecție emisă în cazurile de violență în familie nu se încadrează în cercul ordonanțelor judecătorești, așa cum sunt acestea definite în cuprinsul art. 344 din cod („ordonanța judecătorească este o dispoziție dată unipersonal de judecător, în baza materialelor prezentate de creditor, privind încasarea de sume bănești sau revendicarea de bunuri de la debitor în pretențiile specificate la art. 345”).

3. Cu referire la propunerile de completare a art. 85 alin. (1) lit. l), urmează a se ține cont de cele menționate referitor la propunerile de modificare ale *Codului civil*.

4. Propunerea de modificare a art. 182¹ alin. (1) lit. b) nu poate fi susținută, dat fiind faptul că se pornește de la o înțelegere greșită a esenței și a scopurilor medierii judiciare. Astfel, împăcarea prevăzută la art. 37 alin. (4) din *Codul familiei* are drept principal scop acordarea unei șanse de salvagardare a familiei, atunci când unul din soți solicită aceasta (cu excepția cazului când temei pentru desfacerea căsătoriei este invocată anume violența domestică). În această ipoteză, tentativele de împăcare a soților se lasă la discreția acestora, instanța judecătorească neimplicându-se în acest sens. În cazul medierii judiciare, scopul urmărit de legiuitor este ca, sub ghidarea instanței judecătorești, părțile să comunice, să negocieze, să identifice interesele lor, să evalueze pozițiile lor și să găsească soluțiile reciproc satisfăcătoare (prin urmare, în mod rezonabil, aceasta ar putea fi utilă și în cazul litigiilor în familie, care au la bază manifestări de violență). O altă trăsătură distinctivă, de care urmează a se ține cont, constă în aceea că în cazul refuzului de a soluționa litigiul pe cale amiabilă a uneia dintre părți, instanța judecătorească este obligată în conformitate cu prevederile art. 182⁵ din *Codul de procedură civilă*, să examineze în continuare litigiul în procedura contencioasă. Prin urmare, constatăm lipsa unor argumente temeinice pentru susținerea propunerii date.

5. Propunerea referitoare la completarea art. 185 alin. (1) nu poate fi susținută, dat fiind faptul că aceasta contravine conceptului normei juridice, or, oferirea unor explicații părților la proces privind modul de accesare a serviciilor destinate victimelor violenței în familie nu reprezintă un act de pregătire a cauzei pentru dezbateri judiciare, cum sunt celelalte cazuri prevăzute la art. 185 alin. (1). În consecință, propunerea dată urmează a fi înaintată în legătură cu alte prevederi legale.

6. Propunerea de redenumire a compartimentului B² și a capitolului XXII² nu a fost motivată de autor și nu reprezintă aparent o intervenție de ameliorare a unei norme legale. Prin urmare, în virtutea principiului stabilității normelor juridice (art. 3 alin. (1) lit. d) din *Legea nr. 100/2017 cu privire la actele normative*), aceasta nu poate fi susținută;

7. Propunerile de modificare a art. 278⁴ nu sunt motivate, motiv pentru care nu poate fi identificat scopul operării lor. În acest context, excluderea din cercul subiecților care pot depune cererea privind aplicarea măsurilor de protecție a procurorului o considerăm nejustificată și care va avea ca efect doar o reducere a garanțiilor oferite de lege la moment victimei violenței în familie (prin diminuarea

cercului de persoane care pot depune cererea în interesul ei, atunci când aceasta se află în imposibilitate de a o face personal). Alineatele (3)-(4), cu care se propune completarea articolului dat sunt ambigui, nefiind clare sensul expresiilor „se repartizează imediat judecătorului”, „întreprinde neîntârziat măsurile”, în contextul existenței normei de la art. 278⁷ alin. (1) din cod, care prevede că „instanța de judecată emite, în 24 de ore de la primirea cererii privind aplicarea măsurilor de protecție, o încheiere prin care admite sau respinge cererea”, prin aceasta oferindu-se cadrul temporal general al procedurii date (unul de urgență).

8. În cadrul propunerilor de modificare a art. 278⁶ menționăm că redenumirea cererii actuale într-una de „eliberare a ordonanței de urgență” nu este judicioasă, or scopul urmărit de victimă este aplicarea unor măsuri de protecție și nu emiterea ordonanței de protecție în sine (obiecția dată se referă și la alte articole unde se propune această redenumire).

Propunerea de la alin. (3) al acestui articol ca înștiințarea participanților la proces să se înfăptuiască în modul stabilit pentru cauzele de urgență este ambiguă, nefiind clar la care cauze de urgență se face referință (important de notificat aici prevederile art. 102 alin. (4), art. 108 alin. (3), care fac inaplicabilă această propunere). De asemenea, este necesar de precizat suplimentar care persoană este vizată prin expresia „*reprezentantul părții interesate*”. În ipoteza în care norma urmează a se interpreta în sensul că acesta este reprezentatul victimei, urmează a se specifica care anume reprezentant (cel legal sau avocatul desemnat în condițiile art. 278⁶ alin. (2)). Precizarea dată este necesară în contextul în care credem că este justificată o sancționare doar a lipsei nemotivate a avocatului însărcinat cu acordarea asistenței juridice calificate garantate de stat.

De asemenea, atragem atenția asupra formulării primei propoziții din cuprinsul alin. (6) cu care se propune completarea articolului dat, care este una lipsită de claritate și care riscă a fi inaplicabilă în practică. Astfel, se impune a se dezvolta suplimentar ideea avută în vedere în expresia „*va folosi metodele de comunicare care corespund stării și situației persoanei audiate*”.

9. Propunerea de completare a art. 278⁷ cu alin. (2¹), care presupune o extindere a aplicabilității măsurii de monitorizare electronică la emiterea ordonanțelor de protecție în procedura civilă urmează a fi însoțită de o analiză de impact, dat fiind faptul că aceasta implică cheltuieli suplimentare de la bugetul de stat. Menționăm că în prezent Ministerul Justiției promovează un proiect de act normativ prin intermediul căruia se propune aplicarea obligatorie a măsurii monitorizării electronice în cazul aplicării anumitor măsuri de protecție prin ordonanța de protecție emisă în cadrul procesului penal (pentru acest proiect realizându-se și o analiză de impact preliminară).

10. Propunerea de completare a art. 278⁸ cu alin. (3) nu este oportună, or cazul de la lit. b) în esență se încadrează în cel prevăzut la lit. a) (a se vedea în acest sens prevederile art. 278⁷ alin. (2) lit. f)), iar cazul de la lit. c) conține o prevedere ambiguă, nefiind clar în baza la ce criterii urmează judecătorul să constate prezența acestui pericol la momentul examinării cererii de revocare a măsurilor de protecție aplicate. Credem că este binevenită o completare a alin. (2)

al acestui articol cu o condiție suplimentară - ca agresorul să fi respectat măsurile de protecție aplicate acestuia.

11. Propunerile de modificare a art. 425-428 au un caracter special. Prin urmare, în virtutea principiilor generale de reglementare, dar și a art. 278³ alin. (1), acestea urmează a fi prevăzute în cadrul capitolului XXII² din cod.

12. În fond, nu considerăm acceptabilă propunerea de restrângere a termenului de declarare a recursului de la alin. (2), cu care se propune completarea art. 425, prin aceasta restrângându-se nejustificat garanțiile oferite la moment de lege unei presupuse victime (care poate să nu reușească din varii motive să conteste încheierea de respingere a cererii de aplicare a măsurilor de protecție).

La Art. VII, considerăm că modificarea art. 8 alin. (1) din *Legea nr. 397/2003 privind finanțele publice locale*, este inoportună, întrucât în sistemul funcțiilor autorităților administrației publice locale, pentru care se alocă mijloace bugetare, se includ, potrivit art. 14 alin. (2) lit. y) din *Legea nr. 436/2006 privind administrația publică locală*, și cele legate de serviciile sociale. Astfel, potrivit normei citate supra, consiliul local „asigură protecția drepturilor copilului; decide punerea la evidență a persoanelor socialmente vulnerabile care au nevoie de îmbunătățirea condițiilor locative; înființează și asigură funcționarea unor instituții de binefacere de interes local”.

La Art. VIII

Referitor la propunerile privind operarea unor modificări în cuprinsul *Codului de executare al Republicii Moldova nr. 443/2004*, menționăm că cartea întâi nu poate fi completată cu capitolul XXI¹, dat fiind faptul că ea conține doar XIV capitole. Adițional acestei observații, precizăm cu titlu general că este conceptual greșit includerea unui capitol destinat executării ordonanțelor de protecție în cazurile de violență în familie (cap. XXI¹) în cuprinsul *Codului de executare*, care în secțiunea respectivă reglementează executarea pedepselor penale și a măsurilor de siguranță, or emiterea unei ordonanțe judecătorești cu aplicarea unor măsuri de protecție nu reprezintă o sancțiune penală sau o măsură de siguranță, astfel cum sunt acestea reglementate de *Codul penal* și *Codul de procedură penală*.

Reieșind din natura *sui generis* a procedurii de aplicare a măsurilor de protecție în cazurile de violență în familie, considerăm oportună completarea, în temeiul art. 165 din *Codul de executare*, a *Legii nr. 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie* cu prevederi deslășurate referitoare la procedura de executare a ordonanței de protecție (pornind de la faptul că *Legea nr. 45/2007* este o lege specială cu referire la *Codul de executare*), mai ales că această lege conține deja prevederi legate de supravegherea/executarea ordonanței de protecție, care ar urma să fie completate cu cele propuse în proiect.

În ceea ce privește normele concrete cu care se propune amendarea *Codului de executare*, menționăm că este necesar de explicat expresia „*ordonanțelor de protecție cu elemente de extraneitate*” (propunerea referitoare la art. 194¹ alin. (2)), nefiind clar la care ipoteze se referă această prevedere.

Cu referire la propunerea inclusă la art. 194⁶ alin. (3), considerăm că aceasta trebuie circumstanțiată, astfel încât să fie expuse mai clar acele încălcări ale condițiilor programului de vizitare a copilului care ar atrage informarea organului de poliție, or, examinând cu strictețe, o vizitare mai rară a copilului de către părintele agresor tot ar constitui o încălcare a programului de vizitare, dar care în opinia noastră nu justifică o sesizare a organului de poliție. Prin urmare, se impune o examinare detaliată a unor posibile încălcări ale acestui program de vizitare, cu stabilirea obligației de raportare la organul de poliție doar a acelor încălcări care sunt culpabile și care, analizate în concret, ar manifesta intenția sau ar prezenta riscul unor repetări ale comportamentului agresiv ale părintelui în cauză.

De asemenea propunem o revizuire a alin. (4) de la acest articol, prin substituirea expresiei „*persoanei desemnate de autoritatea tutelară*” cu „*executorului judecătoresc*”, or, în conformitate cu prevederile art. 10 alin. (1), realizarea drepturilor creditorului recunoscute printr-un document executoriu, dacă debitorul nu-și îndeplinește benevol obligațiile, poate fi realizată doar prin intermediul executorului judecătoresc și nu a oricărei persoane desemnate de autoritatea tutelară. Subsecvent, aceasta implică și o ajustare corespunzătoare a articolului unde sunt enumerate organele care asigură executarea măsurilor din ordonanța de protecție, prin includerea în cercul acestora și a executorului judecătoresc competent conform legislației.

La Art. IX și Legea nr 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie, menționăm următoarele:

1. Propunerea de excludere a persoanelor care concubinează din categoria victimelor violenței în familie, reduce nejustificat nivelul de protecție oferit de legea în vigoare și, prin urmare, nu poate fi acceptată.

2. La definiția termenului „*violență asupra femeilor*”, norma, în enumerarea realizată, folosește termenul de „*suferință economică*”, care, nefiind definit de cadrul normativ în vigoare comportă multiple interpretări. În plus, din perspectiva regulilor de tehnică legislativă, conceptul care operează cu termeni incompatibili, nu poate fi acceptat.

3. La propunerea de substituie a cuvântului „*curatelă*” cu „*măsuri de ocrotire judiciară*” sunt aplicabile *mutatis mutandis* observațiile și modificările făcute propunerilor de amendare a *Codului penal*.

4. La modificarea art. 7 alin. (4) se va ține cont că există deja servicii, prevăzute de același act normativ, în art. 8 alin. (3), care au competență în materia prevenirii și combaterii violenței în familie. Sub acest aspect, este necesar a delimita în mod clar competențele respectivelor autorități, cu o competență coincidentă.

5. Art. 8 alin. (1) lit. c) conține prevederi care depășesc obiectul de reglementare a prezentei legi și urmează a fi integrate în actele normative care guvernează regimul juridic al programelor și lucrărilor statistice.

6. La art. 8 lit. f) precizăm că obiectul cererii victimei violenței în familie îl constituie aplicarea măsurilor de protecție și nu eliberarea ordonanței de protecție în sine. În acest sens, considerăm imperativă folosirea unei terminologii unice în

întreg sistemul normelor care reglementează violența în familie și domeniile aferente acesteia.

7. Cu privire la art. 12¹ alin. (1¹) menționăm că ordinul de restricție de urgență presupune aplicarea, în principal, a aceluiași măsuri care se stabilesc prin ordonanța de protecție, intervenind semnificativ în drepturile fundamentale ale persoanei. Nu sunt, însă, prevăzute, în context, procedura aplicării, durata și controlul legalității.

8. La art. 15 alin. (1) este inacceptabil a substitui „proprietatea”, cu atributele sale de posesie, folosință și dispoziție, cu termenul de „administrare”, al cărei semnificație legală nu poate fi stabilită. Implicit, cuvântul „dispoziție” este de prisos.

9. Propunerea de modificare a art. 15 alin. (4¹) vine oarecum în contradicție cu amendamentele propuse de același proiect *Codului familiei*.

10. La art. 15³ alin. (1) norma este ambiguă și necesită revizuire în sensul determinării autorităților și structurilor competente să ofere îngrijire și siguranță persoanei.

11. Completarea art. 15 cu alin. (3) permite folosirea „altor resurse”, fără a specifica sursa acestora, lipsind, astfel, norma de claritate.

La Art. X:

În partea care vizează modificarea *Legii nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat*, constatăm următoarele:

1. La art. 12 alin. (1) lit b) este inoportună modificarea propusă, întrucât legea nu specifică ce fel de instruiri se vor face, astfel încât necesitatea determinării domeniilor specifice se va aprecia în contextul activității practice.

2. La art. 19, având în vedere că măsurile de protecție pot fi aplicate atât în cadrul procesului civil, cât și a celui penal, este necesar a se face completarea de rigoare în textul alin. (1) lit. b¹).

3. La art. 26 alin. (3¹) menționează că excluderea textului de lege în vigoare prin substituirea acestuia cu o nouă normă, privează norma de claritatea anterioară. Mai mult, redacția propusă necesită revizuire și din perspectiva faptului că necesită asistență juridică persoanele și nu „cazurile”.

La Art. XI:

În partea care vizează proiectul de amendare a *Codului contravențional*, expunem următoarele:

1. Nota informativă aferentă proiectului nu conține argumentele de rigoare referitoare la necesitatea modificării ce se propune la art. 78¹ din *Codul contravențional*, or în caz contrar nota informativă urmează a fi completată cu motivele ce justifică necesitatea modificării în discuție. În lipsa argumentelor de rigoare, în ceea ce privește utilizarea textului „suferință fizică”, se va reține că aceasta reprezintă o noțiune vagă și incertă care poate duce la aplicarea inechitabilă a legii și instituirea unei practici judiciare neuniforme.

În altă ordine de idei, trebuie consemnat că art. 78¹ din *Codul contravențional* este o normă de trimitere. Implicit acest fapt rezultă din pct. 7 al *Regulamentului nr. 199/2003 de apreciere medico-legală a gravității vătămării corporale* (în continuare – *Regulamentul nr. 199/2003*) în care se menționează că

„Expertiza medico-legală a gravității vătămării corporale este efectuată de către medicul legist în formă de examinare medicală a persoanei, în conformitate cu prezentul Regulament, alte instrucțiuni și indicații metodice în vigoare.”. Așadar, Regulamentul nr. 199/2003 este principalul act la care face trimitere art. 78¹ din Codul contravențional, act cu ajutorul căruia putem percepe înțelesul noțiunilor utilizate în această normă.

Potrivit pct. 2 din Regulamentul nr. 199/2003 prin vătămare corporală se înțelege „prejudiciul cauzat sănătății prin dereglarea integrității anatomice a organelor și țesuturilor sau a funcțiilor acestora, provocate de acțiunea diferiților agenți externi: mecanici, fizici, chimici, biologici, psihici.”.

Respectiv, în conformitate cu pct. 74 al Regulamentului nr. 199/2003 vătămare neînsemnată a integrității corporale (leziunea corporală fără cauzarea prejudiciului sănătății) presupune existența leziunilor corporale ce nu generează o dereglare a sănătății mai mult de 6 zile sau o incapacitate permanentă de muncă.

Se va reține că Raportul explicativ la Convenția Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul) nr. 210 din 11 mai 2011 definește noțiunea de „suferință fizică” ca fiind „o vătămare corporală suferită ca urmare a aplicării forței fizice imediate și nelegale. Noțiunea de „suferință fizică” înglobează în sine de asemenea, violența care are ca urmare moartea victimei.”.

Având în vedere cele menționate mai sus, conceptul de „suferință fizică” trebuie interpretat în spiritul Convenției Consiliului Europei cu privire la prevenirea și combaterea violenței față de femei și a violenței domestice (Convenția de la Istanbul) (în continuare - Convenția de la Istanbul).

În acest sens urmează să se rețină un aspect foarte important și anume că noțiunea de „suferință fizică” include atât vătămarea neînsemnată, vătămarea ușoară cât și vătămarea gravă a integrității corporale.

Noțiunea de „suferință fizică” poartă un caracter general și cuprinzător în raport cu toate tipurile de vătămări corporale indiferent de gravitatea acestora. Subliniem că gradul de gravitate a vătămării integrității corporale este un semn calificativ, astfel încât legislatorul face, în temeiul acestuia, distincție dintre vătămarea penală și cea contravențională. Astfel, toate infracțiunile din Codul penal a căror latură obiectivă se materializează în fapta prejudiciabilă ce a adus prejudiciu sănătății persoanei, pragul minim de incriminare este vătămarea ușoară a integrității corporale, iar vătămarea neînsemnată a integrității corporale se află sub imperiul Codului contravențional.

În ceea ce privește noțiunea de „suferință fizică” aceasta se poate exprima nu doar prin durere propriu zisă, dar și în stare fizică proastă cu caracter extenuant.

Menționăm că, potrivit art. 3 lit. a) și b) din Convenția de la Istanbul prin „violență împotriva femeilor” se înțelege „o încălcare a drepturilor omului și o formă de discriminare împotriva femeilor și va însemna toate acțiunile de violență de gen care rezultă în, sau care sunt probabile a rezulta în, vătămarea sau suferința fizică, sexuală, psihologică sau economică cauzată femeilor, inclusiv amenințările cu asemenea acțiuni, coerciția sau deprivarea arbitrară de libertate, indiferent dacă survine în public sau în viața privată” iar prin „violență

domestică” se înțeleg „toate acțiunile de violență fizică, sexuală, psihologică sau economică, care survin în familie sau în unitatea domestică sau între foștii sau actualii soți sau parteneri, indiferent dacă agresorul împarte sau a împărțit același domiciliu cu victima.”.

În acest sens, potrivit art. 46 din *Convenția de la Istanbul* „Părțile vor lua măsurile legislative sau alte măsuri necesare pentru a se asigura că infracțiunile stabilite în conformitate cu prezenta Convenție sunt pasibile de sancțiuni eficiente, proporționale și disuasive, luând în considerare gravitatea acestora.”.

În ceea ce privește modificarea de la art. 318¹ din *Codul contravențional*, menționăm că excluderea sancțiunii amenzii și instituirea sancțiunii unice sub formă de arest contravențional este inacceptabilă. În acest sens, contravenția de la art. 318¹ se referă la neexecutarea intenționată sau eschivarea de la executarea cerințelor ordinului de restricție de urgență care se sancționează cu amendă de la 60 la 90 de unități convenționale sau cu arest contravențional de la 3 la 10 zile.

Menționăm, sub acest aspect, că potrivit art. 38 alin. (1) din *Codul contravențional* „Arestul contravențional este o sancțiune contravențională excepțională care constă în privarea de libertate pe un termen stabilit prin hotărâre judecătorească și care se execută în condițiile prevăzute de *Codul de executare*.”.

Astfel, *Codul contravențional* trebuie să prevadă în mod obligatoriu o sancțiune alternativă arestului contravențional reieșind din caracterul excepțional al acestei sancțiuni.

În ceea ce privește sancțiunea alternativă sub formă de amendă, reiterăm faptul că neexecutarea ordinului de restricție în cazurile de violență în familie și sancționarea acestei neexecutări cu amendă, afectează în mod indirect victima agresiunii.

De altfel, legislatorul la art. 78¹ (în redacția actuală) din *Codul contravențional* (Violența în familie) nu a prevăzut sancțiunea amenzii ca alternativă, deoarece aceasta poate afecta în mod indirect victima agresiunii (a se vedea *Convenția de la Istanbul* art. 48 alin. (2) și Raportul explicativ al Convenției citate par. 253).

Drept urmare a celor menționate *supra*, excluderea sancțiunii alternative sub formă de amendă de la art. 318¹ din *Codul contravențional* și înlocuirea acesteia exclusiv cu sancțiunea arestului contravențional nu poate fi acceptată, or în caz contrar amenda poate fi înlocuită cu munca neremunerată în folosul comunității.

2. Potrivit art. 435 din *Codul contravențional*, reținerea nu poate depăși trei ore, cu excepția cazurilor în care reținerea poate fi aplicată pe un termen mai mare decât trei ore, cu autorizația judecătorului de instrucție, dar nu mai mult de 24 de ore. Având în vedere faptul că circumstanțele care dau temei de reținere, stabilite la alin. (2) a art. 435 din *Codul contravențional*, se referă la situații care presupun un pericol social redus în raport cu fapta de violență în familie, cu atât mai mult pentru contravenția prevăzută la art. 78¹ este necesară autorizația judecătorului de instrucție.

Relevantă propunerii respective de modificare a *Codului contravențional* este *Decizia de inadmisibilitate a sesizării nr. 53g/2019* a Curții Constituționale,

pct. 14, în care Curtea reiterează că „Libertatea individuală este un drept fundamental care nu are un caracter absolut. Exercițiul acesteia poate fi restrâns în cazurile prevăzute de articolul 54 alin. (2) din Constituție. Libertatea individuală nu poate fi supusă altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției. Această restrângere trebuie să fie proporțională cu situația care a determinat-o și nu poate atinge existența dreptului sau a libertății.”

De asemenea în punctele 15 și 16 din *Decizia sa nr. 53g/2019* Curtea Constituțională a mai menționat că „Articolul 25 din Constituție, invocat de autorul excepției de neconstituționalitate, reglementează condițiile în care autoritățile competente ale statului pot fi abilitate prin lege să restrângă exercițiul libertății individuale, pe calea măsurilor de reținere și de arestare preventivă. Astfel, măsura reținerii unei persoane este permisă numai în cazurile și cu procedura prevăzute de lege, iar potrivit articolului 25 alin. (3), durata ei nu poate depăși 72 de ore. Dispozițiile constituționale se referă la toate cazurile în care autoritățile publice competente sunt autorizate prin lege să întreprindă măsura reținerii unei persoane, fie că este vorba despre o măsură preventivă dispusă în procesul penal, fie despre una luată în cadrul procedurii contravenționale. În toate aceste cazuri, reținerea nu poate depăși 72 de ore, iar potrivit dispozițiilor articolului 25 alin. (6) din Constituție, eliberarea celui reținut este obligatorie dacă motivele reținerii au dispărut.”

În același context, menționăm că, orice persoană arestată sau reținută, în condițiile prevăzute de paragraful 1 lit. c) a articolului 5 din *Convenția europeană pentru protecția drepturilor omului și libertăților fundamentale*, trebuie adusă de îndată înaintea unui judecător sau a altui magistrat împuternicit prin lege cu exercitarea atribuțiilor judiciare și are dreptul de a fi judecată într-un termen rezonabil sau eliberată în cursul procedurii.

Reamintim că garanțiile stabilite de *Convenția europeană a drepturilor omului* în materie penală sunt aplicabile totalmente și proceselor contravenționale (*Hotărârea CEDO din 1 februarie 2005*, §34).

La Art. XII:

Cu privire la modificările propuse *Legii nr. 8/2008 cu privire la probațiune* subliniem inadmisibilitatea, din perspectiva principiului prezumției nevinovăției, a folosirii cuvântului „agresor”, care are implicații asupra percepției vinovăției acestuia, chiar dacă o hotărâre judecătorească de condamnare definitivă nu a fost încă dată. Totodată, atenționăm că în procesul penal nu există subiecți „fără calitate procesuală pe cauză”.

La Art. XIII și amendarea *Legii nr. 270/2008 privind azilul în Republica Moldova*, apreciem că întru asigurarea uniformității reglementărilor este necesar ca formula de completare să se exprime prin „conceptul de gen”, urmată de o definiție a acestuia, în modul realizat pentru ceilalți factori de apreciere a motivelor

de persecuție. Subliniem că, persecuția nu poate fi realizată în temeiul „discriminării bazate pe gen”, noțiunile utilizate, în formula dată, excluzându-se reciproc.

La Art. XIV menționăm că, redacția alin. (8¹) în art. 45 din *Legea nr. 200/2010 privind regimul juridic al străinilor*, trebuie revăzută, în sensul stabilirii caracterului benevol sau forțat al plecării străinului de pe teritoriul Republicii Moldova, care, concomitent cu încheierea forțată a căsătoriei, dă dreptul la ședere permanentă fără respectarea termenului de 12 luni. Lipsa concretizării de rigoare poate genera abuzuri în procesul de aplicare a normei. Totodată este de remarcă faptul că nota informativă nu face vreo explicație în sensul enunțat, precum nici nu justifică oportunitatea oferirii unui asemenea drept străinului.

La Art. XVI, modificarea propusă la art. 10 alin. (1) din *Legea nr. 140/2013* prevede dreptul autorității tutelare de a înainta instanței cerere de aplicare a măsurilor de protecție, fără ca o prevedere de acest fel să fie stabilită și în *Codul de procedură penală*. În contextul observațiilor aduse supra, amendarea *Codului familiei*, în sensul dat, este irelevantă.

La Art. XVII, excluderea lit. f) din alin. (3) art. 12 nu este conceptual justificată. În ipoteza admiterii unei asemenea modificări, victima, purtând obligația legală de a depune declarații veridice și beneficiind, concomitent de libertatea de mărturisire împotriva sa, va beneficia, chiar dacă încalcă această îndatorire legală, de dreptul de compensație financiară din partea statului pentru prejudiciul cauzat prin infracțiune. Este, astfel, imperativ a specifica, cercul de subiecți și/sau împrejurări în care temeiul prevăzut la lit. f) nu se va aplica, fără excluderea acesteia.

La Art. XIX, menționăm că dispozițiile finale și tranzitorii nu sunt formulate în conformitate cu rigorile de tehnică legislativă. În concret, lipsește prevederea generală vizând intrarea în vigoare a legii, care trebuie să fie urmată, în cadrul aceluiași alineat, de enumerarea excepțiilor de la data intrării în vigoare a legii de modificare.

Având în vedere complexitatea, volumul și impactul proiectului, precum și termenul redus stabilit pentru examinarea acestuia, comunicăm că obiecțiile și propunerile de tehnică legislativă, dar și alte propuneri conceptuale vor fi expuse de Ministerul Justiției la examinarea repetată a proiectului, în conformitate cu prevederile pct. 201 din *Regulamentul Guvernului*, aprobat prin *Hotărârea Guvernului nr. 610/2018*.

Secretar de stat

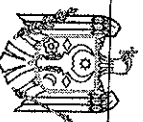
Radu FOLTEA

SINTEZA

obiectiilor și propunerilor (recomandărilor)

la proiectul Hotărârii Guvernului privind aprobarea proiectului de lege pentru modificarea unor acte legislative (armonizarea legislației Republicii Moldova la prevederile Convenției Europene și a violenței domestice), urmare a consultărilor publice organizate

Participantul la avizare (expertizare)/ consultare publică	Conținutul obiectiei/ propunerii (recomandării)	Argumentarea autorului proiectului
Ministerul Finanțelor	<p>La Art.I (Legea nr.45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie):</p> <ul style="list-style-type: none">- prevederile de la punctul 3, considerăm necesar de coordonat cu autoritățile publice locale, dat fiind că cheltuielile pentru organizarea și desfășurarea activității Secției/Direcției asistență socială și protecție a familiei sunt efectuate din veniturile proprii ale acestora. Totodată, propunerile în cauză urmează a fi înaintate și examinate în cadrul unui nou proces de planificare bugetară (CBTM 2021-2023).	<p>Se acceptă parțial</p> <p>Pentru propunerile înaintate la Legea 45/2007 cu privire la instituirea unui serviciu specializat care va lucra cu subiecții violenței în familie și va asigura coordonarea asistenței cazurilor de violență în familie, suplینirea structurii-tip a organului local de specialitate în domeniul asistenței sociale și protecției familiei cu un nou serviciu autonom specializat (1 unitate per fiecare raion) – sunt necesare circa 8302,4 mii lei. Pornind de la faptul că prevederile proiectului de lege vor fi puse în aplicare etapizat, MSMPs în anul curent la elaborarea CBTM pentru anii 2021-2023 va înainta propuneri privind instituirea a 42 de unități de personal la nivelul Structurilor Teritoriale de Asistență Socială. Cu referire la celelalte propuneri ale proiectului fiecare autoritate publică va analiza, estima și planifica resursele necesare în vederea asigurării implementării prevederilor adoptate.</p>

	<p>- punctul 10 de exclus, ținând cont de următoarele motive:</p> <p>La articolul 16 al Legii nr.45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie sunt clar stipulate sursele de finanțare a activităților de prevenire și combatere a violenței.</p> <p>Totodată, conform articolului 21 al Legii finanțelor publice și responsabilității bugetar-fiscale nr.181/2014 autoritățile publice centrale stabilesc prioritățile de politică sectorială și asigură conformitatea strategiilor sectoriale de cheluieli cu documentele de planificare strategică, și cu limitele de cheluieli aprobate în buget.</p> <p>De asemenea, la articolul 13 al legii menționate mai sus bugetele se elaborează, se execută și se raportează în baza unui sistem unic de clasificare bugetară. Astfel, conform Ordinului Ministerului Finanțelor nr.208/2015 privind Clasificația bugetară Anexa nr.8 Clasificația programelor B.Activități include codurile 00296 "Întreținerea centrelor de reabilitare a victimelor violențelor în familie", 00297 "Serviciilor pentru reabilitarea agresorilor".</p> <p>Totodată, la etapa elaborării proiectului bugetului de stat/bugetelor locale, autoritățile publice, în caz de necesitate, pot înainta propuneri de modificare a Clasificației bugetare.</p>	<p>Se acceptă parțial. Propunerile de completare a art.16 alin.1' au fost excluse, iar cele cu referire la completarea cu un nou alineat le considerăm importante de a le menține în vederea specificării tipologiei activităților care pot fi susținute de autoritățile cu competențe pe domeniu și reprezentă norme mai clare cu privire la procesul de planificare a resurselor pentru acest domeniu, ceea ce corespunde cu articolele 8 și 20 al Convenției de la Istanbul.</p> <p>Astfel autoritățile utilizând bugetarea sensibilă la dimensiune de gen vor ști concret pentru ce pot planifica resursele financiare, ceea ce este în corespundere cu Legea cadru nr. 45/2007, precum și cu abordarea sistemică (cei 4 P) redată prin intermediul Convenției de la Istanbul.</p>
--	---	---

	<p><i>La nota informativă</i></p> <p>Pornind de la prevederile Legii nr.100/2017 cu privire la actele normative nota informativă urmează să fie completată cu fundamentarea economico-financiară a prevederilor proiectului legii în cauză, care să includă costul pe termen mediu, precum și sursa de finanțare.</p>	<p>Se acceptă. Nota informativă a fost ajustată.</p>
<p>Consiliul pentru Juridică Garantată de Stat</p> <p>Național Asistență Juridică Garantată de Stat</p>	<p>Art II (Legea nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat) - 12 alin. (1) lit. b).</p> <p>1. Nu suntem de acord cu modificarea propusă. Urmare a modificării se creează o obligație de a instrui prestatorii de servicii doar în domeniile propuse. Instruirea are loc în conformitate cu necesitățile de instruire evaluate conform unei anumite metodologii. Nu este logic de a enumera toate domeniile posibile de instruire. O asemenea prevedere nu își are locul la nivel de lege, ci mai degrabă la nivel de document de politici (strategie, plan de acțiuni). În cel mai rău caz poate fi folosită sintagma „inclusiv”. Propunem păstrarea normei în varianta actuală.</p> <p>2. Art. 28 alin (1)¹, alin 3 Oficiul teritorial nu acordă asistență juridică, asigură acordarea asistenței juridice prin desemnarea unui avocat. Oficiile teritoriale nu își pot asuma obligația de a desemna avocați de</p>	<p>1. Se acceptă. Prevederea a fost exclusă din proiect.</p> <p>2. Se acceptă. Se exclude sintagma „din lista avocaților specializați în asistența victimelor”.</p>

	<p>serviciu din lista avocaților specializați în asistența victimelor, dat fiind faptul că, acordarea asistenței juridice de urgență și înscrierea în graficul de serviciu este un drept al avocatului, realizat la libera lui alegere. Respectiv, avocații specializați în acordarea asistenței pe cauze cu implicarea victimelor nu pot fi obligați să acorde asistență juridică de urgență.</p> <p>Prin urmare, propunem excluderea sintagmei „din lista avocaților specializați în asistența victimelor”.</p> <p>3. Art. 28 alin. (3): Nu suntem de acord cu modificarea propusă.</p> <p>Acordarea asistenței juridice de urgență și acordarea asistenței juridice calificate ordinare de către un avocat specializat sunt două mecanisme distincte, care au la bază disponibilitatea și voința avocatului.</p> <p>Avocatul nu poate fi obligat să acorde asistență juridică de urgență și nici nu poate fi obligat să se specializeze. Cu atât mai mult, nu poate fi obligat la ambele activități.</p> <p>Norma propusă este una irealizabilă, dat fiind faptul că în toate raioanele din țară ar trebui în fiecare zi să fie de serviciu 24/24 cate un avocat specializat,, cu asigurarea echilibrului de gender, fapt care nu este posibil!</p> <p>Desemnarea unui avocat specializat nu este o obligație, ci o preferință, aplicată cu luarea în considerare a disponibilității avocatului.</p> <p>Asistența acordată victimei la depunerea plângerii</p>	<p>3. Se acceptă. A fost exclus alin. (3)</p>
--	--	--

	<p>poate fi acordată de orice avocat de serviciu. Implicarea avocatului specializat poate avea loc, ulterior, la acordarea asistenței juridice calificate ordinare, pe tot parcursul procesului.</p> <p>Propunem păstrarea normei în varianta actuală.</p>	
<p>Ministerul Justiției</p>	<p>La Art. I - <i>Legea nr 45/2007 cu privire la prevenirea și combaterea violenței în familie</i>, menționăm următoarele:</p> <p>1. Propunerea de excludere a persoanelor care concubinează din categoria victimelor violenței în familie, reduce nejustificat nivelul de protecție oferit de legea în vigoare și, prin urmare, nu poate fi acceptată.</p> <p>2. La definiția termenului „violență asupra femeilor”, norma, în enumerarea realizată, folosește termenul de „suferință economică”, care, nefiind definit de cadrul normativ în vigoare comportă multiple interpretări. În plus, din perspectiva regulilor de tehnică legislativă, conceptul care operează cu termeni incompatibili, nu poate fi acceptat.</p> <p>3. La propunerea de substituție a cuvântului „curatelă” cu „măsuri de ocrotire judiciară” sunt aplicabile <i>mutatis mutandis</i> observațiile și modificările făcute propunerilor de amendare a <i>Codului penal</i></p>	<p>1. Se acceptă</p> <p>2. Se acceptă. Se exclude termenul de „suferință economică”.</p> <p>3. Se acceptă parțial. Termenii „tutelă și curatelă” în sensul art. 131¹ CP nu vizează persoanele aflate sub ocrotire judiciară, ci copiii minori în privința cărora se instituie tutelă și curatelă. Propunerea de a extinde cercul membrilor familiei este în conformitate cu prevederile art. 65 Cod civil.</p>

	<p>4. La modificarea art. 7 alin. (4) se va ține cont că există deja serviciu, prevăzute de același act normativ, în art. 8 alin. (3), care au competență în materia prevenirii și combaterii violenței în familie. Sub acest aspect, este necesar a delimita în mod clar competențele respectivelor autorități, cu o competență coincidentă</p> <p>5. Art. 8 alin. (1) lit. c) conține prevederi care depășesc obiectul de reglementare a prezentei legi și urmează a fi integrate în actele normative care guvernează regimul juridic al programelor și lucrărilor statistice.</p> <p>6. Art.8 lit.f) precizăm că obiectul cererii victimei violenței în familie îl constituie aplicarea măsurilor de protecție și nu eliberarea ordonanței de protecție în sine. In acest sens, consideram imperativă folosirea unei terminologii unice în întreg sistemul normelor care reglementează violența în familie și domeniile aferente acesteia.</p> <p>7. Cu privire la art. 12¹ alin. (1)¹ menționăm că ordinul de restricție de urgență presupune aplicarea, în principal, a acelorăși măsuri care se stabilesc prin ordonanța de protecție, intervenind semnificativ în drepturile fundamentale ale persoanei. Nu sunt, însă, prevăzute, în context,</p>	<p>Propunerile asupra Codului Penal au fost excluse.</p> <p>4. Nu se acceptă. Propunerea a fost înaintată reieșind din prevederile și competențele ce i-au revenit subdiviziunilor teritoriale de asistență socială în baza Legii 137/2016. Mai mult ca atât noile cerințe și standarde internaționale invocă instituirea și dezvoltarea noilor politici în domeniul social destinate victimelor infracțiunilor.</p> <p>5. Nu se acceptă. Pentru a înainta propuneri de modificare și completare în actele normative din domeniul actelor normative ce reglementează regimul juridic al programelor și lucrărilor statistice, la art. 8 lit.c) este necesară introducerea unei reglementări generale în legea specială.</p> <p>6. Se acceptă. Textul a fost reformulat.</p> <p>7. Nu se acceptă, deoarece art.12¹ prevede ca ordinul de restricție de urgență se contestă conform procedurii stabilite în Codul administrativ.</p>
--	---	---

<p>procedura aplicării, durata și controlul legalității.</p>	<p>8. La art. 15 alin. (1) este inacceptabil a substitui „proprietatea”, cu atributele sale de posesie, folosință și dispoziție, cu termenul de „administrare”, al cărei semnificație legală nu poate fi stabilită. Implicat, cuvântul „dispoziție” este de prisos.</p> <p>9. La art. 15³ alin. (1) norma este ambiguă și necesită revizuire în sensul determinării autorităților și structurilor competente să ofere îngrijire și siguranță persoanei.</p> <p>10. Completarea art. 15 cu alin. (3) permite folosirea „altor resurse”, fără a specifica sursa acestora, lipsind, astfel, norma de claritate.</p> <p>La Art. II:</p> <p>În partea care vizează modificarea <i>Legii nr. 198/2007 cu privire la asistența juridică garantată de stat</i>, constatăm următoarele:</p> <p>1. La art. 12 alin. (1) lit b) este inoportună modificarea propusă, întrucât legea nu specifică ce fel de instruiri se vor face, astfel încât necesitatea determinării domeniilor specifice se va aprecia în</p>	<p>8. Se acceptă. La art. 15, alin. (1), litera g) a fost expusă în următoarea redacție: „limitarea drepturilor în privința bunurilor aflate în posesia și folosința victimei”.</p> <p>9. Se acceptă. A fost exclusă ultima propoziție din alin. (1).</p> <p>10. Prevederea la care se referă obiecția nu a fost identificată în textul proiectului de lege.</p> <p>1. Se acceptă. Propunerea a fost exclusă</p>
--	--	---

<p>contextul activității practice.</p>	<p>2. La art. 19, având în vedere că măsurile de protecție pot fi aplicate atât în cadrul procesului civil, cât și a celui penal, este necesar a se face completarea de rigoare în textul alin. (1) lit. b¹).</p> <p>3. La art. 26 alin. (3¹) menționează că excluderea textului de lege în vigoare prin substituția acestuia cu o nouă normă, privează norma de claritate anterioară. Mai mult, redacția propusă necesită revizuire și din perspectiva faptului că necesită asistență juridică persoanele și nu „cazurile”.</p> <p>La Art. III: Cu privire la modificările propuse Legii nr. 8/2008 cu privire la probațiune subliniem inadmisibilitatea, din perspectiva principului prezumției nevinovăției, a folosirii cuvântului „agresor”, care are implicații asupra percepției vinovăției acestuia, chiar dacă o hotărâre judecătorească de condamnare definitivă nu a fost încă dată. Totodată, atenționăm că în procesul penal nu există subiecți „fără calitate procesuală pe cauză”.</p>	<p>2. Se acceptă. Litera b¹) a fost expusă cu următorul conținut: „b¹) au nevoie de asistență juridică de urgență în cazul depunerii cererii pentru aplicarea măsurilor de protecție în condițiile articolului 278⁶ Cod de procedură civilă sau articolului 215¹ Cod de procedură penală sau în cazul depunerii plângerii despre săvârșirea violenței în familie sau săvârșirea unei infracțiuni privind viața sexuală;”.</p> <p>3. Se acceptă. Propunerea a fost exclusă.</p> <p>Nu se acceptă. Termenul „agresor” este definit în legea-cadru nr. 45.</p>
--	--	--

Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene	Lipsa de obiecții și propuneri	
Compania Națională de Asigurări în Medicină	Lipsa de obiecții și propuneri	
Ministerul Afacerilor Interne	Lipsa de obiecții și propuneri	
Academia „Ștefan cel Mare”		
Procuratura Generală	Lipsa de obiecții și propuneri	
Confederația Națională a Sindicatelor din Moldova	Lipsa de obiecții și propuneri	
Ministerul Educației, Culturii și Cercetării	Lipsa de obiecții și propuneri	
Inspectoratul Național de Probatiune	Lipsa de obiecții și propuneri	
Ministerul Afacerilor Interne	Lipsa de obiecții și propuneri	
Centrul Național Anticorupție	Autorul a respectat cerințele legale privind asigurarea transparenței în procesul decizional, statuate în Legea nr.239/2008. Totodată, prevederile proiectului corespund cu scopul declarat de către autor în nota de argumentare. În normele supuse expertizei anticorupție nu au fost identificați careva factori și riscuri de corupție.	

Ministru

Viorica DUMBRĂVEANU